

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยและหลักสูตรการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

2.2 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

2.3 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

2.5 กระบวนการความคิดสร้างสรรค์

2.6 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2.7 การประเมินผลความคิดสร้างสรรค์

2.8 ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.10 องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.11 ความมุ่งหมายหลักของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.12 ปัจจัยสำหรับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.13 ข้อเสนอแนะในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.14 วิธีสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา

2.15 การวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมนิทาน

3.1 ความหมายของนิทาน

3.2 ประเภทของนิทานสำหรับเด็ก

3.3 ลักษณะนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก

3.4 การใช้กิจกรรมนิทานในการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยและหลักสูตรการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กรมวิชาการ (2532, หน้า 7) ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ในหลักสูตรวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามความก้าวหน้า เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่นๆ
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผล
6. มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทย และวรรณคดี ทั้งด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมั่งคั่งในชีวิต

กรมวิชาการ (2539, หน้า 5) ได้ให้คำอธิบายหลักสูตรเกี่ยวกับการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้ดังนี้

ฝึกคัดลายมือ และเขียนคำ วลี ประโยค ข้อความกำหนดให้

ฝึกเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเครื่องหมายต่างๆ อักษรย่อ การเลือกใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามความหมาย การเขียนประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม ประโยคขอร้อง ประโยคคำสั่ง ประโยคแสดงความต้องการ การใช้คำตามหน้าที่ในประโยค การใช้คำเชื่อมประโยคการเว้นวรรคตอน ย่อหน้าและการใช้คำราชาศัพท์ อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ใจความสำคัญของเรื่องที่เขียน และฝึกเขียนตามความคิดของตนเองอย่างเสรีและสร้างสรรค์

ฝึกเขียนตามคำบอก เขียนเล่าเรื่อง รายงาน ตั้งคำถาม ตอบคำถาม บันทึกความรู้จากการอ่าน และการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน การเขียนสรุปความ การเขียนแผนที่และแผนผังอย่างง่าย การเขียนคำแนะนำสั่งสอน คำตักเตือน คำอธิบาย ความคิดเห็นประกอบเหตุผล คำวิพากษ์วิจารณ์ เรื่องจากการฟังและการอ่าน เขียนจดหมาย เขียนย่อความ เขียนกรอกแบบรายงานต่างๆ บัตรเชิญ บัตรอวยพร เขียนโฆษณาสินค้า หรือโฆษณาเชิญชวน เขียนตอบคำถาม หรือย่อเรื่องจากวรรณคดีที่อ่าน เขียนเรื่องจากจินตนาการ คำขวัญ คติพจน์ คำสัมผัสคล้องจอง เขียนบทร้อยกรองง่ายๆ คัดลอกข้อความที่มีคติสอนใจ หรือสำนวนภาษาที่ดีจากเรื่องที่อ่าน และเขียน เรื่องประกอบภาพ

ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน และใช้การเขียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้องรวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงามและสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ได้มีผู้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน ดังเช่น กรมวิชาการ (2535, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ ว่าเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันและความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วย ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของ ตนเองโดยเฉพาะ คือความคิดริเริ่ม สมศักดิ์ ภูวิภาตววรรณ (2536, หน้า 2) ได้สรุปคำนิยามของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนยากแก่การให้คำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงาน (Product) ผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่ และมีคุณค่า กล่าวคือ ใช้ได้โดยมีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ ในเชิงกระบวนการ (Process) กระบวนการคิดสร้างสรรค์คือ การเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งของ หรือความคิดที่มีความแตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล บุคคลนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความแปลกเป็นตัวของตัวเอง (Originality) เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง (Fluency) มีความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และสามารถให้รายละเอียดในความคิดนั้นๆ ได้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการคิดหลายทิศทางและสามารถเชื่อมโยงความคิดตั้งแต่สองสิ่งเข้าด้วยกันหรือผสมผสานความคิดที่มีอยู่เดิม รวมทั้งการคิดประดิษฐ์สิ่งต่างๆ การคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ และความคิดนั้นต้องเป็นสิ่งที่มีความค่าและมีประโยชน์ กิลฟอร์ด (Guilford อ้างใน

กรมวิชาการ, 2535, หน้า 2) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองเป็นความสามารถที่จะคิดได้หลายทิศทางหรือแบบเอกลัษณ์และความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วยความคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นคนกล้าคิดไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ และมีอิสระในการคิดด้วย ทอแรนซ์ (Torrance, 1963, p.47) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะเฉพาะภายในตัวบุคคลที่สามารถคิดได้หลายแง่มุมผสมผสานจนได้ผลงานใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์กว่า

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปความคิดสร้างสรรค์ได้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่คิดได้ในลักษณะหลายทิศทาง มีความแปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะตน ไม่ซ้ำแบบใคร ความคิดนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยมีสิ่งเร้าหรือประสบการณ์เดิมเป็นองค์ประกอบ

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford อ้างใน กรมวิชาการ, 2535, หน้า 3) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันแบ่งเป็น
 - 1.1 ความคิดคล่องทางถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ
 - 1.2 ความคิดคล่องทางด้านการโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนดปัญหาได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่วและมีการตอบสนองในปริมาณที่มากกว่าในเวลาจำกัด
 - 1.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลี หรือประโยคและนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ
 - 1.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด
2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ไปจากความคิดธรรมดา หรือความคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิด โดยแบ่งออกเป็น
 - 3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) หมายถึง ความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้ จะคิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ว่ามีอะไรบ้างได้หลายทิศทาง ในขณะที่คนซึ่งไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงทิศทางเดียว
 - 3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง (Adapture Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้ในการตกแต่ง เพื่อให้ความคิดริเริ่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประสาธ อิศรปริดา (2532, หน้า 9) กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นจะประกอบด้วยความสามารถ (Ability) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motivation) ที่จะคิดสร้างสรรค์ ทั้งสามองค์ประกอบนี้จะอยู่ในลักษณะที่เอื้อซึ่งกันและกัน จะไม่เกิดขึ้นโดดเดี่ยวหรืออย่างอิสระ

ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์ (2530, หน้า 23) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ช่วยให้บุคคลสามารถกระทำสิ่งต่างๆ ได้ประสบผลสำเร็จ รู้จักวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นคุณสมบัติที่ทุกหน่วยงาน และสังคมต้องการ เพราะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะพยายามหาโอกาส ปรับปรุง และแก้ไขสภาพการทำงานในรูปแบบเดิม ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม นอกจากนี้ยังสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขอีกด้วย

อนงค์ แสงเงิน (2533, หน้า 8) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมและปลูกฝัง เพื่อสร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็ก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนเองได้ อีกทั้งยังสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนได้อีกด้วย จึงควรจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์อันจะช่วยให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford อ้างใน วิจิตรา ธวัชคำ, 2537, หน้า 11-14) ได้อธิบายความสามารถทางสมองมนุษย์ เป็น 3 มิติ ซึ่งเรียกทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellect Model) ได้แก่

มิติที่ 1 วิธีคิด (Operations) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานหรือวิธีการคิดของสมองที่แบ่งออกได้เป็น 5 แบบ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่พบเห็น เช่น เห็นของเล่นเป็นรูปกลมๆ ทำด้วยยาง ผิวเรียบ ก็บอกได้ว่าลูกบอลหรือเห็นภาพก็ทราบได้ว่าเป็นภาพมะม่วง
2. การจำ (Memory) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่รู้จักไว้ได้ และความสามารถระลึกออกมาในรูปเดิมได้ตามต้องการ เช่น หมายเลขประจำของ นาย ก. เป็น 47859 แล้วให้นาย ก. จำไว้เมื่อถามนาย ก. ถึงหมายเลขตัวนั้น นาย ก. ก็สามารถตอบได้ถูกต้อง
3. ความคิดแบบอนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่สามารถให้ข้อมูลต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดจำนวน ตามสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น ให้บอกคำที่มีพยัญชนะต้น ก. มาให้มากที่สุด ก็บอกได้ว่า กิน การ กานต์ ก่อน แก่ กับ

4. ความคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปความที่ตี และถูกต้องที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่เหมาะสมจากข้อมูลที่กำหนดให้ และสรุปได้ว่าข้อมูลใดมีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์นั้น

มิติที่ 2 เนื้อหา (Contents) หมายถึง เนื้อหาหรือสิ่งเร้าที่จะนำมาเป็นสื่อในการคิดแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม สามารถที่จะรับรู้และระลึกออกมาได้ เช่น ภาพขนาดต่าง ๆ ฯลฯ

2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวเลข อักษร ฯลฯ

3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน

4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Products) หมายถึง ผลการคิด แบ่งออกเป็น 6 แบบด้วยกัน คือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะของคน และ แตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น นก ม้า ช้าง เป็นต้น

2. กลุ่ม (Classes) หมายถึง กลุ่มของสิ่งของที่มีคุณลักษณะร่วมกัน เช่น จำนวนของมีดมีจำนวนผลไม้

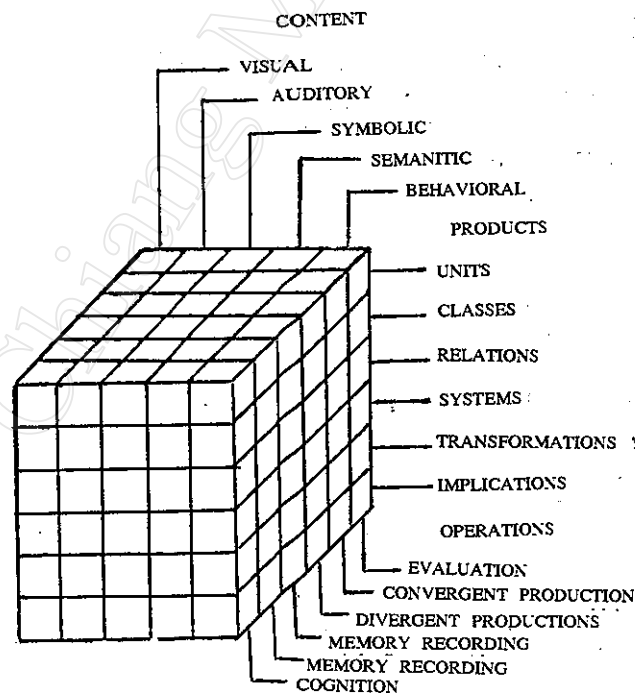
3. ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึง ผลการเชื่อมโยงความคิด ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย กลุ่มกับกลุ่ม หรือระบบกับระบบก็ได้ เช่น พระกับวัด คนกับบ้าน นกกับรัง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (System) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลการคิดหลายๆ คู่เข้าด้วยกัน อย่างมีระเบียบแบบแผนอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น 1 3 5 7 9 เป็นระบบเลขคี่

5. การแปลงรูป (Transformations) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง การให้คำนิยามใหม่ การตีความ การขยายความ การเปลี่ยนแปลงข้อมูลใหม่ ให้มีรูปร่างต่างไปจากเดิม เช่น กลม เป็น กมล เป็นต้น

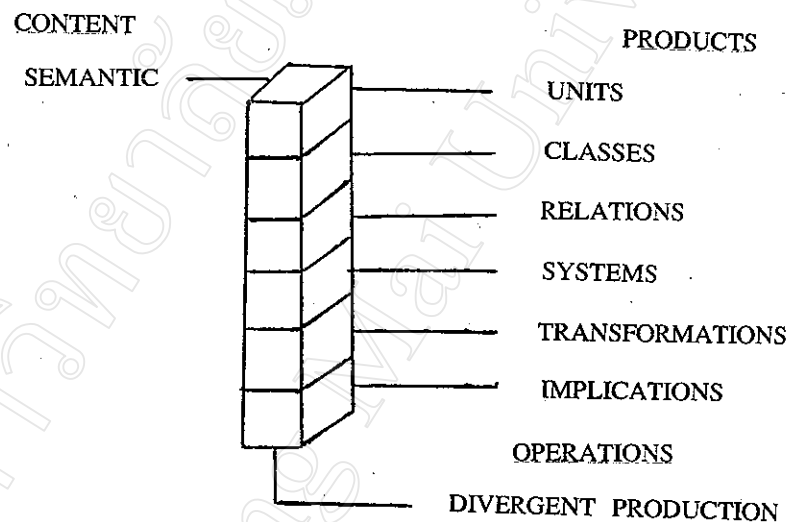
6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง การคิดที่มีผล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือปฏิบัติได้

โครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด (ตามทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 120 แบบย่อยหรือแบบจุลภาค (Micro-model) โดยเกิดจากลักษณะย่อยทั้ง 3 มิติ มาสัมพันธ์กัน ($5 \times 4 \times 6 = 120$) การตั้งชื่อของแต่ละแบบย่อยหรือจุลภาค ประกอบด้วยชื่อของลักษณะย่อยในแต่ละมิติทั้งสาม โดยกำหนดให้เรียงจากมิติ วิธีทางความคิด - เนื้อหา - ผลการคิด (Operation - Content - Product) เช่น การรู้จักรูปแบบระบบ (Cognition of Semantic System : CMS) เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการปรับปรุงครั้งที่ 1 โดยเปลี่ยนแปลงมิติเนื้อหาจากเดิมซึ่งมีอยู่ 4 ประเภท เป็น 5 ประเภท โดยแยกข้อมูลที่เป็นรูปธรรม (Figural) เป็นสิ่งที่สามารถรู้ได้ด้วยตา (Visual) และสิ่งที่สามารถรับได้ด้วยหู (Auditory) ซึ่งใช้คำว่า รูปและเสียง ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2530 ได้มีการตีพิมพ์ผลการปรับปรุงทฤษฎีอีกครั้งในวารสารการวัดผลทางการศึกษาและจิตวิทยา (Journal of Educational and Psychological Measurement) โดยมีการเปลี่ยนแปลงมิติวิธีการทางความคิดจากเดิม ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง เป็น 6 อย่าง โดยแยกการจำ เป็นการจำในชั่วขณะ (Memory Recording) กับการจำระยะยาว (Memory Retention) ดังนั้นแบบจุลภาคหรือแบบย่อยของทฤษฎีเชาวน์ปัญญาสามมิติขณะนี้ มีอยู่ 180 แบบจุลภาค (อ้างใน เฝียน ไชยสร, ม.ป.ป., หน้า 14) ซึ่งสามารถประกอบเป็นแบบจำลองสมมติดังนี้

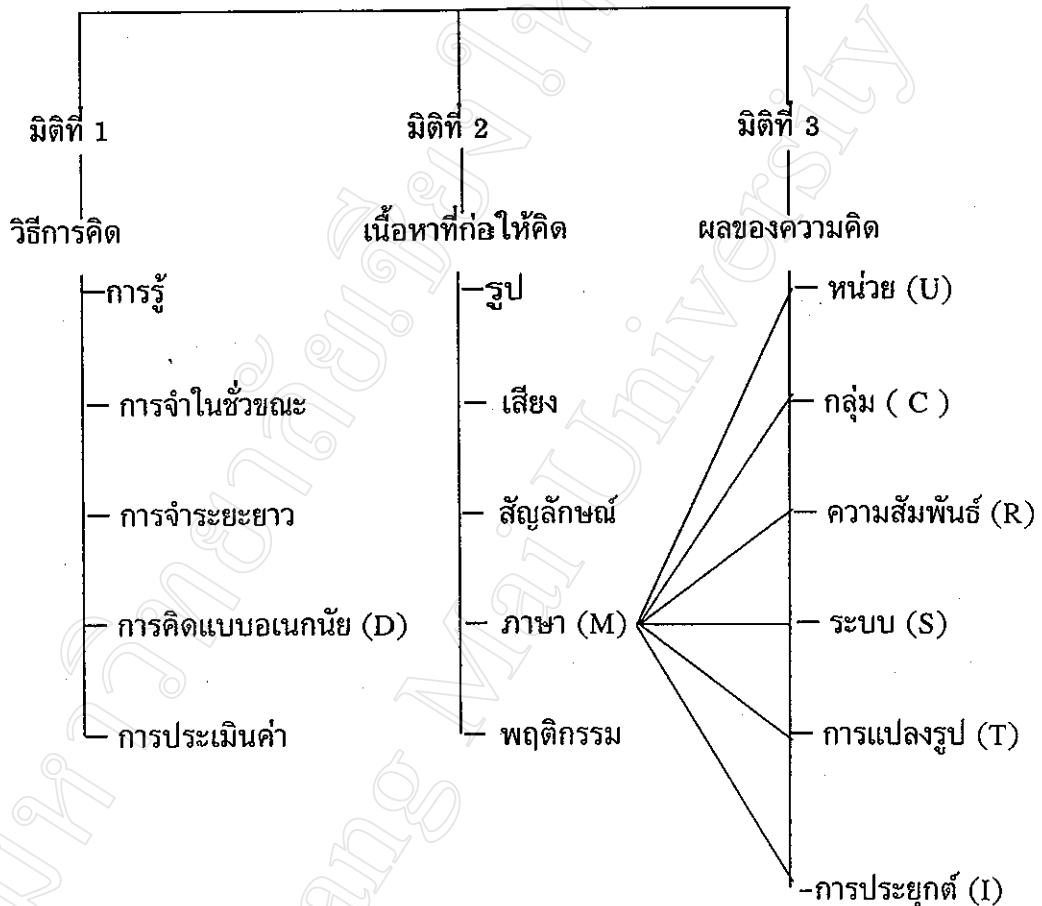
ภาพ 1 แบบจำลองโครงสร้างทางสมอง ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดที่ปรับปรุงใหม่

จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดได้สรุปวิธีการคิดที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คือ การคิดแบบอนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งลักษณะของการคิดแบบอนกนัย ประกอบด้วย ความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

ภาพ 2 แบบจำลองโครงสร้างทางสมองตามทฤษฎีกิลฟอร์ด สมรรถภาพการรู้ด้านภาษา
โดยพิจารณามิติที่ 3 ผลการคิดเป็นสมรรถภาพรวม
(อ้างใน เฝียน ไชยศร, ม.ป.ป., หน้า 14)

สมรรถภาพทางสมองของคน

แผนภูมิ 1 แสดงความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามโครงสร้างทางสติปัญญา ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด (Guilford อ้างใน กิ่งดาว พุทธิพันธ์, 2534, หน้า 22)

กระบวนการความคิดสร้างสรรค์

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962, p.47) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเริ่มแรก เกิดจากความรู้สึกต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้บุคคลเริ่มคิด เขาจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราว และแนวคิดต่างที่มีอยู่เข้าด้วยกันเพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ขั้นนี้ผู้คิดต้องไม่ทราบว่าจะเกิดขั้นนั้น จะเป็นในรูปใดและอาจใช้เวลานานจนบางครั้งเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สีกตัว

2. ขั้นครุ่นคิด ต่อจากขั้นเริ่มต้นมีระยะหนึ่งที่ความรู้ ความคิด และเรื่องราวต่างๆ ที่รวบรวมไว้มาประสมกลมกลืนกันเข้าเป็นรูปร่าง ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนัก แต่บางครั้งความคิดอันนี้อาจหยุดชะงักไปเฉยๆ เป็นเวลานาน บางครั้งก็กลับขึ้นมาใหม่อีก

3. ขั้นเกิดความคิด ในระยะที่กำลังครุ่นคิดนั้น บางครั้งอาจเกิดความคิดที่ผุดขึ้นมาทันทีทันใด ผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่เข้ากับความคิดเก่าๆ ซึ่งมีผู้คิดมาแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวคิดใหม่นี้จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด ผู้คิดไม่ได้นึกไม่ได้ฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย

4. ขั้นปรับปรุง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้ว ผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย หรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดที่เกิดขึ้นใหม่นั้น ให้รัดกุมและวิวัฒนาการก้าวหน้าต่อไป ในบางกรณีในขั้นนี้อาจมีการทดลอง เพื่อประเมินการแก้ปัญหาสำหรับเลือก ความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด ความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานใหม่ ทางวิทยาศาสตร์ นวนิยาย บทเพลง จิตรกรรม และการออกแบบอื่นๆ เป็นต้น

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1963, p. 56) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ยอมรับและเอาใจใส่ต่อคำถามแปลกๆ ของเด็ก พ่อแม่หรือครูไม่ต้องกลัวว่า การเดาของเด็กเกี่ยวกับปัญหา หรือวิธีแก้ปัญหานั้นจะถูกหรือผิด แต่ต้องช่วยกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์และค้นหา เพื่อพิสูจน์ การเดา โดยใช้พื้นฐานจากการสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง

2. ยอมรับและเอาใจใส่ต่อความคิดต่างๆ ของเด็ก

3. แสดงให้เห็นว่าความคิดนั้นมีคุณค่า ทำให้การเสริมแรงภายในเกิดขึ้น

4. จัดเตรียมโอกาสเพื่อฝึกหัดหรือการเรียนรู้ โดยไม่ต้องประเมินผล เด็กอาจจะต้องการเวลา ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องคอยพะวงต่อการประเมินผล

นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2530, หน้า 12) ได้เสนอความคิดว่าสิ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ได้แก่ วิธีการปลูกฝัง อบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมตั้งแต่เยาว์วัย และกระทำติดต่อกันเรื่อยมา รวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การประเมินผลความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่ประเมินผลได้ยาก หากเครื่องมือที่นำมาใช้วัดผลประเมินผลนั้นขาดประสิทธิภาพ ใช้ได้ไม่แน่นอน ขาดความเชื่อมั่น หรือความเที่ยงตรง ก็จะทำให้ผลจากการประเมินที่ได้ผิดพลาดไปด้วย

นักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า 105) ได้เสนอแนะให้ถือเกณฑ์พิจารณาคำตอบที่อยู่ในลักษณะเป็นการคิดหลายทาง (Divergent Thinking) ตามแบบของกิลฟอร์ด คือ

1. ความคล่องในการคิด (Fluency) คะแนนที่ได้จากการนับจำนวนคำตอบทั้งหมดที่แตกต่างกันให้คะแนนคำตอบละหนึ่งคะแนน และไม่คำนึงว่าคำตอบเหล่านี้จะไปซ้ำกับคำตอบของคนอื่นหรือไม่

2. ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง คะแนนที่ได้จากการนับจำนวนคำตอบที่ไม่อยู่ในทิศทางเดียวกันหรือคำตอบที่อยู่ในประเภทที่แตกต่างกัน โดยให้คะแนนคำตอบละหนึ่งคะแนน และไม่คำนึงว่าคำตอบเหล่านี้จะไปซ้ำกับคนอื่นหรือไม่

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง คะแนนที่ให้ตามสัดส่วนของความคิดของคำตอบตามวิธีการของ ครอปเลย์ (Cropley) คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมากๆ ก็ให้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้ายังคำตอบยังซ้ำกับคนอื่นน้อย หรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลยก็จะให้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนนยึดหลักดังนี้

คำตอบ 12% ขึ้นไปให้	0	คะแนน
คำตอบ 6 - 11% ขึ้นไปให้	1	คะแนน
คำตอบ 3 - 5% ขึ้นไปให้	2	คะแนน
คำตอบ 2% ขึ้นไปให้	3	คะแนน
คำตอบ 1% ขึ้นไปให้	4	คะแนน

ฉะนั้น ถ้าจะให้คะแนนความคิดริเริ่ม จะต้องใช้วิธีนับความคิดของคำตอบของกลุ่ม โดยขีดเป็นรอยความถี่จนครบทุกคน จึงตรวจสอบเทียบเกณฑ์ข้างต้น แล้วให้คะแนน

ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 33) ก็ได้ให้ความหมายว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความหมายตรงข้ามกับการเขียนที่มุ่งประโยชน์ หรือวิชาการต่างๆ ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนต้องสามารถใช้จินตนาการ หรือความคิดคำนึงของตนเขียนออกมาด้วย ถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน ผู้ฟังและให้ความรู้สึกในทางเพลิดเพลินใจ และยกระดับสติปัญญาไปในตัว การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กต้องเป็นงานที่เกิดขึ้นจากความคิดของเด็กเอง ต้องไม่เลียนแบบความคิดหรือลีลาการเขียนของผู้อื่นมา ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงก็ควรเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เด็กกระทำเองเพราะเห็นว่าสมควร

เจือ สตะเวทิน (2522, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นการเขียนที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของนักเรียน ซึ่งถือว่าการเปิดเผยความฉลาดของนักเรียนเป็นรายบุคคลอีกด้วย

บันลือ พฤกษ์วัน (2533, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นผลงานการเขียนอย่างอิสระ โดยใช้ความคิดของเด็กเอง ซึ่งอาศัยพื้นฐานประสบการณ์จากการเรียนรู้หลายลักษณะ เช่น จากการอ่าน การท่องเที่ยว การฟังเรื่องราว และอื่นๆ

ประทีป ศิริบงษ์ (2530, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การเขียนสิ่งใดก็ตามที่เกิดจากความคิด และจินตนาการของตนเอง มีคุณค่าในทางสร้างสรรค์

ประกาศรี สืท่าไพ (2531, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำและข้อความจากจินตนาการของตนเองโดยมิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบของลักษณะของคำประพันธ์

พิสมัย สิงห์แก้ว (2520, หน้า 10) ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตนาของผู้เขียนเป็นภาษาที่แปลกใหม่น่าสนใจ

พงษ์จันทร์ คล้ายสุบรรณ (2528, หน้า 1) ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การเขียนที่มีความหมายตรงข้ามการเขียนที่มุ่งประโยชน์ทางธุรกิจ หรือวิชาการต่างๆ ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนจะต้องสามารถใช้จินตนาการ หรือความคิดคำนึงของตนเขียนสารออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่านผู้ฟังและให้ความรู้สึกในทางเพลิดเพลินเจริญใจ และประดับสติปัญญาไปด้วยในตัว

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นลักษณะงานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการที่แปลกใหม่ และน่าสนใจของผู้เรียนด้วยการใช้ถ้อยคำ ลำนวน ภาษาที่ถูกต้อง เหมาะสม ไพเราะสละสลวย ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการคล้ายตาม นอกจากนั้นจะต้องให้ได้คุณค่าทั้งอารมณ์ สังคม สติปัญญาและช่วยดำรงรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามไว้ด้วย

สมพร มั่นตะสูตร (2525, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นเขียนที่เกิดจากความคิดริเริ่ม ไม่ลอกเลียนแบบ มีความแปลกใหม่ มีจินตนาการที่สอดประสานกับความงามทางภาษา สร้างสรรค์สติปัญญา ประเทืองอารมณ์ ผสมผสานกับการเสนอความคิด และถ้อยคำสำนวนอันประกอบด้วยศิลปะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทั้งรูปแบบ เนื้อหาสาระ กลวิธี ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ และน่าจะเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจและความพร้อมถึง 4 ประการคือ

1. ความรู้ในเรื่องราวที่จะเขียน
2. ความคิดแปลกใหม่ที่จะนำเสนอ
3. กลวิธีและศิลปะในการใช้ภาษา
4. ความสามารถในการจัดลำดับความคิดและความสามารถในการประพันธ์

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2522, หน้า 134) ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า คือ การเขียนเรียบเรียงความรู้ ความคิดประสบการณ์ต่างๆ ตลอดจนความรู้สึก นึกคิด และจินตนาการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะเป็นข้อความสั้นๆ ทำนอง คำขวัญ ร้อยแก้ว

สั้นๆ หรือบทกวีนิพนธ์ก็ได้ ข้อเขียนต่างๆ เหล่านี้จะมีเอกภาพมีความเป็นตัวของมันเอง ทั้งในด้านความคิด และการใช้ภาษาเรียบเรียง

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2530, หน้า 2) กล่าวถึงการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

จากการศึกษาความหมายดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่เป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิด เกิดจากจินตนาการ และประสบการณ์ของผู้เขียนเอง โดยมีได้ลอกเลียนแบบใคร สามารถเขียนออกมาด้วยภาษาที่สละสลวย เหมาะสมกับรูปแบบและเรื่องราว ทำให้งานเขียนนั้นน่าสนใจ ประทับใจผู้อ่าน มีคุณค่าทั้งอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นจะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กันเพราะก่อนที่จะเขียนออกมาอย่างสร้างสรรค์ได้นั้นจะต้องมีการคิดอย่างสร้างสรรค์ก่อน คือ จะต้องมีการคิดหลายแนวทาง คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ เชิงสร้างสรรค์ สัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ดังนั้นจะเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการพูด การเขียนเชิงสร้างสรรค์ การคิด การพูด และการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนายิ่งขึ้น (นิจ จันทรมูล, 2535, หน้า 12)

องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 32) ได้สรุปองค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง คือ ผู้เขียนจะต้องสร้างจินตนาการโดยการคัดเลือกความคิดต่างๆ เหล่านั้นให้เกิดเป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้ จะช่วยให้ผู้อ่านได้รสและมีความรู้สึกคล้อยตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เขียน

2. สำนวนภาษาดี คือ ผู้เขียนจะต้องเลือกเฟ้นพจน์ถ้อยคำและรูปประโยคให้สละสลวย น่าฟังน่าอ่าน มีท่วงทำนองในการเขียนดี ไม่มีลักษณะกระแทกกระเทียบเสียดสีผู้ใดผู้หนึ่ง

3. ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ควรจะให้ผู้่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตน มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรืองปัญญาและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ความมุ่งหมายหลักของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 33) ได้ให้ความมุ่งหมายในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อให้รู้จักระบายความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในทางสร้างสรรค์และเข้าใจแนวคิดของผู้อื่น
2. เพื่อให้เข้าใจ เห็นคุณค่า และชื่นชมศิลปะ วรรณคดี ดนตรี ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรม สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ได้
3. เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์และทางสังคม
4. ครูจะต้องช่วยส่งเสริมการสังเกต การสร้างเรื่อง และการเขียนที่ชัดเจนเป็นรายบุคคลด้วยการออกความเห็น และชมเชยส่วนที่ดี
5. เด็กจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากสิ่งที่ครูให้บนกระดานดำ
6. ประสบการณ์ที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน จะช่วยพัฒนาทักษะในการเขียนได้มากกว่าการให้เขียนแต่เพียงอย่างเดียว

ปัจจัยสำหรับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรณีการ พวงเกษม (2533, หน้า 33) ได้สรุปถึงปัจจุบันสำหรับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าต้องประกอบด้วยส่วนต่าง ดังนี้

1. บรรยากาศและสถานการณ์ ครูควรสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองและเหมาะสมกับเด็ก ส่งเสริมให้เด็กกล้าทำ กล้าคิด กล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง ไม่ทำให้เด็กเกรงกลัวหรือเกิดความคับข้องใจ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนและครู
2. ประสบการณ์ พยายามสร้างประสบการณ์ให้เด็กได้รู้และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้โดยตรงและมีสื่ออุปกรณ์การสอนให้พร้อมเพรียง หรือการศึกษาจากสถานการณ์หรือของจริง
3. ความเอาใจใส่ของครู นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กประสบความสำเร็จ ครูจะต้องปลูกฝังนิสัยความเป็นคนช่างสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมและผ่านเข้ามาในชีวิตให้มากที่สุด เมื่อเด็กจะได้นำประสบการณ์เหล่านั้นมาคิดสร้างสรรค์ให้เป็นสิ่งที่แสดงออกตามความรู้สึกที่เป็นของเขาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรณีการ พวงเกษม (2533, หน้า 34) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์จะให้ได้ผลดีนั้นควรปฏิบัติดังนี้

1. ต้องเร้าให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเขียน การเร้านี้อาจใช้อุปกรณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ
2. ให้ร่างอย่างหยาบ ๆ ให้เสร็จครึ่งหนึ่งก่อนในชั้นเรียน
3. ให้นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่องแล้วเขียนเพิ่มเติมใหม่ ซึ่งเป็นการวัดผลด้วยตนเอง
4. ให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันประเมินผลการเขียนนั้น

5. ครูเป็นผู้ประเมินผลเอง และให้นักเรียนแก้ไขเสียใหม่
 6. อ่านนิทาน โคลง ให้เด็กฟังมาก ๆ เพื่อความสนุกสนาน หากเด็กได้มีส่วนร่วมบ้าง เช่น ช่วยกันตอบปัญหา ช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง ช่วยกันเล่าบ้างจะทำให้สนุกสนานยิ่งขึ้น
 7. ส่งเสริมให้เด็กเขียนมาก ๆ ให้ลองเขียนสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
 8. ช่วยใจกำลังใจโดยยกย่องชมเชยผลงานเมื่อเห็นสมควร แต่ไม่แสดงให้เห็นมากเกินไปจนทำให้เด็กไม่พยายามทำให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม
 9. ไม่บังคับให้เด็กเขียน ถ้าหากไม่นึกอยากเขียน อาจให้เล่าเรื่องประกอบภาพก็ได้
- วิธีสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับชั้นประถมศึกษา

กรณีการ พวงเกษม (2533, หน้า 39) ได้เสนอแนะวิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์ต้องเริ่มฝึกตั้งแต่ในระดับที่เด็กเริ่มเขียนภาษาไทยได้เป็นคำแล้ว เด็กจะได้สามารถนำคำต่าง ๆ มาเขียนเป็นกลุ่มคำ เขียนเป็นประโยค เด็กที่สามารถเริ่มสอนได้ คือเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การเริ่มต้นสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะต้องค่อยเริ่มจากง่ายไปเรื่อย ๆ ค่อยเป็นค่อยไป ในการสอนนั้นครูผู้สอนต้องเข้าใจลักษณะและรูปแบบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ครูผู้สอนต้องศึกษาหาความรู้และถ้าสามารถหาตัวอย่างแต่ละแบบที่สอนไว้ให้ นักเรียนได้ศึกษาจะช่วยทำให้ นักเรียนเกิดความรู้เร็วขึ้น ในการสอนครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดในทางสร้างสรรค์ถ้าเด็กคนใดมีความสามารถมากเป็นพิเศษครูจะต้องหาทางสนับสนุนให้เขาได้ใช้ความสามารถให้เต็มที่ ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นจะต้องเอาใจใส่ในการเตรียมบทเรียนในการสอนกระตุ้นหรือรื้อฟื้น และกวดขันในเรื่องการตรวจผลงานของนักเรียน ผลงานของนักเรียนทุก ๆ ครั้งควรจะได้ให้มีการแสดงให้เพื่อน ๆ ได้ทราบทั่วกัน ให้ทราบทั้งที่ควรแก้ไขและที่ดีเลิศ ที่ควรแก้ไขเพื่อให้เด็กได้ปรับปรุงจะได้มีพัฒนาการทางการเขียนที่ดีเลิศเพื่อให้เป็นแบบอย่างต่อไป

รูปแบบของการสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ในระดับชั้นประถมศึกษา

รูปแบบของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น มี 21 รูปแบบดังต่อไปนี้

1. จัดหมู่เขียนเรื่องบนกระดาน
2. ให้ประโยค 2-3 ประโยค แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องต่อเองเป็นเรื่องสั้น ๆ อาจจะประมาณ 5-8 ประโยค ความยาวของเรื่องขึ้นอยู่กับระดับชั้น และวัย
3. เขียนบรรยายภาพ
4. ให้รูปภาพที่นักเรียนรู้จัก ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่เกี่ยวกับรูปภาพ
5. ให้คำที่มีความหมาย เป็นคำที่นักเรียนรู้จักตามวัยของเขา แล้วนำคำนั้นมาเขียนเรื่องในขั้นต้น ครูอาจจะกำหนด 5-8 ประโยค ในขั้นสูงขึ้นไปครูกำหนดความยาวให้มากขึ้นซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของครู โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทางภาษาของนักเรียน

6. ให้ภาพ ให้คำ แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับภาพและนำคำที่นำมาเขียนให้อยู่ในเรื่องเดียวกับภาพ

7. ให้ภาพ ให้ชื่อเรื่อง ให้ข้อความยาว 2-3 ประโยค ให้นักเรียนเขียนเรื่องต่อไปจบ

8. ให้ประโยคหลายๆ ประโยคที่มีความสัมพันธ์ ให้นักเรียนเขียนต่อให้จบและตั้งชื่อเรื่องด้วย ประโยคที่นำมาอาจจะให้ได้ 3 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 ให้ประโยคตอนต้น และตอนท้ายมา ให้นักเรียนแต่งตรงกลางที่หายไป

ลักษณะที่ 2 ให้ประโยคตอนต้นเรื่องมา แล้วให้เขียนเรื่องต่อไปจบ

ลักษณะที่ 3 ให้ตอนท้ายของเรื่องมา ให้เขียนเริ่มต้นเรื่องให้ต่อกับข้อความที่นำมา

9. ให้ภาพมา ให้เขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับภาพ

10. ให้ภาพ ให้เขียนแสดงความต้องการ

11. ให้เขียนแสดงความต้องการ

12. เขียนเล่าประสบการณ์

13. ให้เขียนโฆษณาขายสิ่งของต่างๆ ซึ่งแล้วแต่ว่าจะเป็นของชนิดใดก็ได้ตามความพอใจของผู้เขียน

14. ให้เขียนคำขวัญเกี่ยวกับภาพ หรืออาจจะเขียนคำขวัญแล้ววาดภาพประกอบ

15. ให้ชื่อเรื่อง นักเรียนเขียนเรื่องจากชื่อเรื่อง ความสั้นความยาวตามระดับชั้น และวัย

16. เขียนข้อความในลักษณะการอวยพร เช่น อวยพรวันเกิด อวยพรวันปีใหม่ หรือออกแบบบัตรเชิญ การเขียนข้อความอาจจะเขียนในลักษณะร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง ประเภทกลอน

17. เขียนกลอนง่ายๆ บรรยายสิ่งต่างๆ ได้แก่ กลอน 4 หรือกลอนดอกสร้อย ชมความงามของดอกไม้ ปลา นก ฯลฯ เขียนนิทานกลอนสั้น

18. เขียนนิทานกลอนสั้นๆ

19. เขียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร

20. เขียนบทบาทสมมติสั้นๆ เพื่อใช้ในการแสดง

21. เขียนความรู้สึกอย่างมีวิจารณ์ญาณ

การวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรณีการ พวงเกษม (2533, หน้า 147-160) ได้เสนอแนะวิธีการวัด และประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

วิธีการวัดการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนในลักษณะนี้ คือ การเขียนเรียบเรียงคำ กลุ่มคำ และประโยคต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น การเขียนบรรยายภาพ เขียนเรื่องจากภาพ เขียนเรื่องจากคำเขียนเรื่องจากประสบการณ์ พฤติกรรม การเขียนด้านนี้วิธีวัดที่ดี และตรงที่สุดคือ

2. ประเมินผลตามจุดมุ่งหมาย เพื่อดูผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่แสดงออกโดยการเขียนเข้าชั้นและมีการลำดับเนื้อเรื่องได้ดีหรือไม่ ลำดับเนื้อเรื่องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ถูกต้องหรือไม่ โดยใช้ข้อสอบอัตนัยและตรวจให้คะแนนด้วยวิธีจัดอันดับคุณภาพ เช่น กำหนดภาพมาให้เขียนเรื่องจากภาพ พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการตอบ และให้คะแนนไว้ด้วยแล้วให้คะแนนโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ

ตัวอย่างการวัดและประเมินผลการเขียนเรื่องจากภาพ ให้นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เขียนเรื่องจากภาพที่กำหนดให้ โดยกำหนดให้มีความยาวไม่น้อยกว่า 10 ประโยค กำหนดหัวข้อในการให้คะแนนโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ ไว้ดังนี้

- ความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาสอดคล้องกับภาพ
- การเรียบเรียงจัดลำดับความคิด
- ความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษา

ตาราง 1 ตัวอย่างแสดงการวัดและประเมินผลการเขียนเรื่องจากภาพ โดยวิธีจัดอันดับคุณภาพ

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา					การเรียบเรียงความคิด					ความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษา					ผลการประเมิน	หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		
1																		
2																		
3																		

หมายเหตุ : 5 เท่ากับดีมาก 4 เท่ากับดี 3 เท่ากับปานกลาง
2 เท่ากับค่อนข้างอ่อน 1 เท่ากับอ่อนมาก

เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้นี้อาจนำไปเปรียบเทียบเป็นระบบร้อยละได้ตามที่เห็นสมควร วิธีตามที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้เป็นวิธีที่ถูกต้องที่สุดเพราะสามารถวัดการเขียนลักษณะนี้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย แต่จะมีส่วนที่มักเป็นปัญหาในด้านการวัดผล คือ เรื่องความยุติธรรมในการตรวจมาก อย่างไรก็ตามก็ดีที่ผู้ออกข้อสอบสามารถปรับปรุงการสอบให้มีคุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งเป็นการช่วยขจัดปัญหาดังกล่าวให้ลดลงหรือหมดสิ้นไป โดยคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

1.1 การสอบเขียนเรื่องด้วยวิธีให้เขียนตอบบนกระดาษ มีข้อดีและสะดวกตรงที่มีหลักฐานให้ผู้ตรวจพิจารณาได้นาน และตรงกับความต้องการจะวัดความสามารถด้านการเขียนของผู้เรียนโดยตรง แต่ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องใช้วิธีนี้เสมอไป อาจจะใช้วิธีให้พูดก็ได้ โดยเฉพาะในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้ผลิตกันออกมาพูดสั้นหน้าชั้นเรื่อง “วันปิดภาคเรียน” “สัตว์เลี้ยงของฉัน” ฯลฯ พูดจากภาพที่ครูนำมาให้ดูหรือพูดต่อหน้าคนที่ครูเล่าให้ฟัง ส่วนในระดับชั้นสูง เช่น ประถมศึกษาปีที่ 5-6 อาจจะให้พูดเรื่องยาวๆ ให้พูดแบบต่างๆ เช่น พูดอภิปราย ได้ว่าที่ เล่าเรื่องจากหัวข้อที่ครูกำหนด เล่าเรื่องจากภาพ วิธีให้คะแนนใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพ

1.2 การสอบเขียนเรื่องที่ครูไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง ก็คือ การสอบด้วยวิธีที่ครูพูดหรืออ่านให้ฟังก่อน 1 จบ แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องตามที่ครูอ่าน วิธีนี้ไม่มีลักษณะเป็นการสังเคราะห์ แต่เป็นการทดสอบความจำ ซึ่งไม่ได้วัดพัฒนาการทางด้านจินตนาการในการใช้ภาษาได้เลย

1.3 การกำหนดหัวข้อเรื่องควรกำหนดให้ทุกคนเขียนจากหัวข้อเดียวกัน ไม่ควรให้เลือก มิฉะนั้นจะทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างยุติธรรม จะทำให้การตรวจให้คะแนนยุ่งยากโดยไม่จำเป็น

1.4 การสอบเขียนเรื่องของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ควรกำหนดขอบเขตในการเขียนให้ชัดเจน เช่น อาจระบุให้ละเอียดลงไปว่าต้องการให้เขียนในแง่ใด ต้องการตัวอย่างหลักวิชาการใดมาสนับสนุนบ้างที่ประการ เป็นต้น เป็นการสอบตามที่ผู้สอบต้องการจะวัดและควรชี้แจงให้นักเรียนทราบคร่าวๆ ด้วยว่า วิธีเขียนเรื่องให้ได้คะแนนดีนั้น จะต้องทำอะไรบ้างพร้อมทั้งควรบอกหลักเกณฑ์ การให้คะแนนไว้ด้วย การที่ต้องกำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ขึ้นก็เพื่อให้การสอบเขียนเรื่องมีลักษณะเป็นปรนัยยิ่งขึ้น

1.5 วิธีตรวจให้คะแนนการสอบเขียนเรื่องด้วยข้อสอบชนิดนี้ควรใช้แบบจัดอันดับคุณภาพดังได้กล่าวแล้ว

1.6 ถ้าสอบเขียนเรื่องกับนักเรียนจำนวนมากๆ และต้องการให้ผลการสอบมีความเชื่อมั่นสูงขึ้นก็จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีสอบให้เป็นแบบจำกัดคำตอบหรือปรนัยแบบเลือกตอบ โดยแทนที่จะวัดผลผลิตจากข้อความที่นักเรียนเรียบเรียงโดยตรง ก็ใช้วิธีวัดสมรรถภาพของสมองที่ใช้ในการผลิตข้อความนั้นแทน

2. ประเมินผลด้วยข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบตามแนวของ E.T.S (E.T.S. คือ Educational Testing Service) ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องการทดสอบที่ใหญ่ที่สุดในโลก วิธีทดสอบดังกล่าวนี้ต้องการวัดความสามารถในการเขียน ด้านความสามารถในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างถูกต้องและประสิทธิภาพ การรวบรวม และจัดระเบียบความคิดอย่างสมเหตุสมผล ด้านความสามารถในการใช้ถ้อยคำสำนวนให้เหมาะสมกับความหมาย

การวัดบางด้านอาจจะต้องใช้คำถามหลายชนิด เพราะต้องการวัดกันหลายแง่มุมดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วัดด้านความสามารถในการแสดงความคิดเห็น มี 4 แบบ คือ

2.1.1 ทิปบกพร่อง คำถามชนิดนี้ต้องการให้ผู้เรียนค้นหาคำ หรือข้อความที่บกพร่องในการเขียน โดยยกข้อความมาให้อ่านก่อน 1 ประโยค พร้อมกับขีดเส้นใต้คำบางคำไว้ 3 หรือ 4 แห่ง จาก ก-ค หรือ ก-ง แล้วให้ผู้เรียนพิจารณาว่าคำที่ขีดเส้นใต้ไว้คำใด ไม่เหมาะสมกับข้อความนั้นก็ไปขีดตอบในกระดาษคำตอบ แต่ถ้าหากว่าคำ หรือข้อความที่ขีดเส้นใต้ไว้ 3 หรือ 4 แห่งนั้นถูกต้องดีแล้ว ก็ไปขีดคำตอบที่ช่อง ง หรือ จ ในกระดาษคำตอบเช่นเดียวกัน

ตัวอย่าง

1. แมวตัวนี้	บาง	มาก	ไม่มีผิด	
ก.	ข.	ค.	ง.	(ข้อ ข ผิด)
2. เขาทำงาน	เร็วขึ้น	กว่า	เดิมมาก	ไม่มีผิด
ก.	ข.	ค.	ง.	จ.
				(ข้อ ข ผิด)

2.1.2 ให้ปรับปรุงข้อความ คำถามชนิดนี้ต้องการวัดความสามารถในการใช้ภาษาให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนพิจารณาคำตอบโดยยึดหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องของภาษาในเรื่องการใช้คำ การเรียงคำเข้าประโยค การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการเรียบเรียงประโยคตามมาตรฐานของการเขียนที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับตามหลักวิชา

คำถามแต่ละข้อจะมีข้อความสั้นๆ ให้เรียนอ่านก่อนและจะมีขีดเส้นใต้ข้อความบางตอนหรือทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นตอนที่มีความบกพร่องในการใช้ภาษาและที่ได้ข้อความนั้นจะมีข้อความให้เลือก 4 หรือ 5 ประการ ก - ง หรือ จ โดยที่ตัวเลือก ก จะมีข้อความซ้ำกับ ข้อความให้เดิมเสมอ ส่วนตัวเลือกอีก 3 หรือ 4 ตัวจะมีข้อความแตกต่างกันออกไปให้ผู้เรียนพิจารณาข้อความเฉพาะตอนที่ขีดเส้นใต้ว่าควรจะเป็นเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร จึงจะทำให้ข้อความทั้งหมดนั้นถูกต้อง เหมาะสม และตรงความหมายมากที่สุด

ถ้าผู้เรียนเห็นว่าข้อความเดิมที่ให้ไว้นั้นเหมาะสมดีแล้ว ก็ให้ขีดตอบในกระดาษคำตอบที่ข้อ ก แต่ถ้าเห็นว่าข้อความตอนที่ขีดเส้นใต้ควรจะเป็นอย่างอื่นตามข้อ ข ค และ ง หรือ จ ก็ให้ขีดตอบในช่องของอักษรข้อนั้นในกระดาษคำตอบ

ในการพิจารณาคำตอบ ให้ถือว่าส่วนที่ไม่ได้ขีดเส้นใต้นั้นถูกต้องแล้ว และผู้เรียนจะไปเปลี่ยนข้อความให้ผิดไปจากเดิมไม่ได้ ดังตัวอย่าง

เขาทำเท่าที่จำเป็นทุกอย่าง

ก. เขาทำเท่าที่จำเป็นทุกอย่าง

ข. เขาทำทุกอย่างเท่าที่จำเป็น

ค. ทุกอย่างเขาทำเท่าที่จำเป็น

ง. เท่าที่จำเป็นเขาทำทุกอย่าง

2.1.3 ให้พิจารณาความบกพร่อง คำถามชนิดนี้ต้องการให้ผู้เรียนพิจารณาว่าประโยคหรือข้อความที่กำหนดให้นั้นบกพร่องหรือไม่ ถ้ารู้ว่บกพร่องก็ให้สามารถบอกได้ว่าเป็นความบกพร่องชนิดใด ผู้ออกข้อสอบจะกำหนดความบกพร่องให้มีลักษณะอย่างใดก็ตามแต่ จะเห็นสมควรคำถามประเภทนี้ จะให้พิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าบกพร่องหรือไม่บกพร่องอย่างไรตามที่ได้กำหนดไว้ในตัวเลือก ซึ่งมักจะใช้ตัวเลือกคงที่ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวเลือก	ข้อความ
ก. ใช้คำฟุ่มเฟือย	1. กระดาษแผ่นนี้อ้วน
ข. ให้ใช้คำผิดความหมาย	2. นกร้องเพลงเพราะเสียงเสนาะไพเราะ
ค. ใช้คำผิดกฎเกณฑ์	3. เขาถูกเชิญไปเป็นเกียรติแก่งาน
ง. ไม่มีข้อบกพร่อง	4. ผู้ให้ยอมได้รับความสุขใจ

2.1.4 ให้เปลี่ยนสำนวนโวหาร คำถามชนิดนี้คือวิธีวัดที่พยายามเลียนแบบให้คล้ายสถานการณ์จริง ทำนองเดียวกับเมื่อร่างหนังสือเสร็จแล้ว นำต้นฉบับมาปรับปรุงด้วยคำสำนวนภาษาให้ดีขึ้น โดยวิธีสลับเปลี่ยน ย้าย แกะไขคำหรือความบางตอนให้ข้อความเหล่านั้น วิธีตั้งคำถามชนิดนี้กระทำได้โดยนำข้อความที่เรียบเรียงไว้ถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อความที่พอจะใช้ได้และมีโอกาสที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้อีกแล้วระบุให้ผู้เรียนเรียบเรียงข้อความนั้นใหม่ตามเงื่อนไขต่างๆ ที่ผู้สอบกำหนดขึ้น โดยต้องรักษาความหมายเดิมของข้อความนั้นไว้เสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำชี้แจง ให้นักเรียนเรียบเรียงข้อความที่ให้ไว้ด้วยสำนวนโวหารใหม่ ตามข้อกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งได้ข้อความและข้อกำหนดเหล่านั้น จะมีคำหรือ วลี 4 ประการ ในตัวเลือก ก-ง ซึ่งนักเรียนจะต้องนำมาใช้กับข้อความใหม่ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ปรับปรุงควรเป็นประการใดตามข้อ ก-ง แล้วให้ช้ติดตอบในกระดาษคำตอบ

จงระวัง ให้ข้อความที่ปรับปรุงใหม่นั้นสอดคล้องกับข้อกำหนดที่ระบุไว้และมีความหมายเทียบเท่ากับความหมายเดิมของข้อความนั้น ดังเช่น

ข้อความ เนื่องจากเขาเป็นคนมีน้ำใจใครๆ จึงชอบเขา

ข้อกำหนด ให้ขึ้นต้นประโยคนี้นี้ด้วยใครๆ จึงชอบเขา

ข้อความที่แต่งใหม่ตามข้อกำหนดอาจเป็นไปได้ต่างๆ ดังนี้

- ก. ใครๆ ชอบเขาที่เขาเป็นคนมีน้ำใจ
- ข. ใครๆ ชอบเขาว่าเขาเป็นคนมีน้ำใจ
- ค. ใครๆ ชอบเขาด้วยเขาเป็นคนมีน้ำใจ
- ง. ใครๆ เขาชอบเขาเพราะเขาเป็นคนมีน้ำใจ

2.2 วัดการรวบรวมและจัดระเบียบความคิด คำถามชนิดนี้ใช้วิธีให้เรียงประโยคย่อยๆ ซึ่งสลับที่ปนเปกันอยู่ให้เป็นเรื่องเดียวที่ติดต่อกัน และได้ความสมบูรณ์ ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักเรียนเรียงข้อความย่อยๆ ที่กำหนดให้เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน ข้อความเหล่านี้ต่างเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องหรือข้อความใหญ่ แต่ยังสลับที่กันอยู่ ให้นักเรียนพิจารณาให้คิดว่าควรจัดเรียงลำดับข้อความย่อยๆ ทั้งหมดเสียใหม่อย่างไรจึงจะอ่านได้ ติดต่อกันเป็นเรื่องราวเดียวกันที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรฐานการเขียนที่ดี

ข้อความ

ตอนที่ 1 นักศึกษาส่วนมากที่สอบไม่ได้คะแนนดีก็เพราะเขียนไม่เป็น ไม่รู้จักศิลปะของการเขียน

ตอนที่ 2 ความมุ่งหมายของการเขียนที่สำคัญเป็นอันดับแรกก็คือให้ผู้อ่านเข้าใจ

ตอนที่ 3 การสอบที่ไม่ได้ดีไม่ใช่เพราะไม่มีความรู้ แต่เป็นเพราะไม่รู้จะแสดงความรู้ที่นอกได้อะไรต่างหาก

ตอนที่ 4 ทำให้ผู้อ่านเข้าใจไม่ได้ตามที่ตนนึก

ตอนที่ 5 ความหมายที่ต้องการอันดับต่อไปก็คือให้ผู้อ่านติดใจ

1. ควรเริ่มต้นเรื่องนี้ด้วยข้อความตอนใด

- ก. ตอนที่ 1
- ข. ตอนที่ 2
- ค. ตอนที่ 3
- ง. ตอนที่ 4

2. ควรใช้ข้อความตอนใดต่อข้อความตอนที่ 2

- ก. ตอนที่ 1
- ข. ตอนที่ 2
- ค. ตอนที่ 3
- ง. ตอนที่ 5

2.3 วัดการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับความ คำถามชนิดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวัดความสามารถในการวินิจฉัยคุณภาพของการใช้ภาษาในข้อความต่างๆ ว่า ถ้อยคำสำนวนที่ใช้ในประโยคเหมาะสมหรือขัดแย้งกับความหมายของเนื้อหาในข้อความนั้นหรือไม่อย่างไร หรือมีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง ให้ผู้ตอบสามารถบอกข้อบกพร่องนั้นๆ ได้

รูปแบบของคำถามประเภทนี้จะประกอบด้วยข้อความสั้นๆ ซึ่งมีช่องว่างเว้นไว้ 1 แห่งใต้ข้อความ แต่ละข้อความจะมีประโยคต่างๆ ที่ประโยคก็ได้ (สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาควรมีไม่เกิน 5 ประโยค) ประโยคต่างๆ เหล่านี้มีไว้สำหรับให้นำมาพิจารณาร่วมกับข้อความ โดยสมมติว่าถ้าเติมประโยคแต่ละประโยคใต้ข้อความลงในช่องว่างแล้ว ข้อความนั้นจะมีลักษณะเป็นอย่างไร ประโยคนี้จะเหมาะสมกับข้อความหรือไม่ อย่างไรก็ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในตัวเลือกที่จะใช้ตัวเลือกคงที่ เมื่อพิจารณาเลือกได้อย่างไรแล้วจึงค่อยไปชดเชยตอบดังตัวอย่าง

คำชี้แจง แบบทดสอบฉบับนี้จะมีข้อความซึ่งมีช่องว่างเว้นไว้สำหรับให้นักเรียนพิจารณาว่า ถ้านำประโยคแต่ละข้อใต้ข้อความ แต่ละตอนมาเติมในช่องว่างที่เว้นไว้แล้ว จะทำให้ข้อความทั้งหมด มีลักษณะบกพร่องหรือไม่ อย่างไร ในแต่ละกรณีดังนี้

ให้ตอบตัวเลือก ก ถ้านำประโยคแต่ละข้อใต้ข้อความมาเติมแล้ว ทำให้ข้อความนั้นเป็นข้อความที่ใช้คำฟุ่มเฟือย

ให้ตอบตัวเลือก ข ถ้านำประโยคแต่ละข้อใต้ข้อความมาเติมแล้ว ทำให้ข้อความนั้นเป็นข้อความที่มีความหมายขัดแย้งกัน

ให้ตอบตัวเลือก ค ถ้านำประโยคแต่ละข้อใต้ข้อความมาเติมแล้ว ทำให้ข้อความนั้นเป็นข้อความที่ใช้สำนวนผิด

ให้ตอบตัวเลือก ง ถ้านำประโยคแต่ละข้อใต้ข้อความมาเติมแล้ว ทำให้ข้อความนั้นเป็นข้อความที่ถูกต้องสมบูรณ์

คำชี้แจง (ข้อความในแต่ละตอน ให้ใช้ประโยคในข้อ 1-4 กับข้อความตอนที่ 1)

ข้อความตอนที่ 1

มิตรภาพ คือความรักอันบริสุทธิ์ เข้าอกเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันอย่างดี..... มัน เป็นพืชที่เติบโตช้าแต่ทว่ามันคงกาลเวลาเท่านั้นเป็นรากแก้วยึดลำต้นไว้มัน

1. มิตรภาพ คือความรัก และความเข้าใจมิตร
2. มิตรภาพช่างหาได้ยากเย็นในหมู่คนเห็นแก่ตัว
3. มนุษย์ต่างก็ต้องการมิตรภาพเหมือนต้นข้าวคอยฝน
4. มิตรภาพช่วยเพิ่มพูนเมื่อมีสุข และช่วยแบ่งเบาเมื่อมีทุกข์

หมายเหตุ เจื่อนไซในตัวเลือกของข้อสอบแบบนี้อาจจะพิจารณาเลือกจากข้อบกพร่อง ซึ่งได้จากการตรวจการเขียนเรียงความในกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อบกพร่องดังกล่าวนี้ความเป็น ข้อบกพร่องที่นักเรียนกระทำเป็นส่วนมาก อีกประการหนึ่งข้อสอบแบบนี้ค่อนข้างยากสำหรับผู้ที่ไม่ ค้นเคย เนื่องจากมีวิธีการทำที่ยุ่งยากพอสมควร จึงไม่ควรนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และถึงแม้จะใช้กับนักเรียนระดับสูงขึ้นมาก็ควรเลือกข้อความที่สั้น ง่าย และไม่ซับซ้อน

3. ประเมินผลตามฟอร์ม เช่น เนื้อหา ข้อความที่ใช้สอดคล้องกับสังคมหรือไม่ การประเมินผล วิธีนี้เหมาะสำหรับใช้ในการประเมินผลการเขียนจดหมาย การเขียนจดหมายเป็นการเขียนสร้างสรรค์ อีกวิธีหนึ่ง ใช้สำหรับสื่อสารระหว่างบุคคล หรือหน่วยงานประเภทต่างๆ การสอบมักกระทำโดยให้ ปฏิบัติจริงเช่น ออกเป็นข้อสอบความเรียงหรือข้อสอบแบบอัตนัย กำหนดให้เขียนจดหมายถึงบุคคล ใดบุคคลหนึ่ง แล้วตรวจให้คะแนนเนื้อเรื่อง การวางรูปเรื่อง ถ้อยคำภาษาที่ใช้ ฯลฯ โดยวิธีจัดอันดับ คุณภาพ อาจให้นักเรียนวิจารณ์หรือตรวจแก้ ตัวอย่างจดหมายที่กำหนดให้แทนการให้นักเรียนเขียน จริง แล้วเปลี่ยนรูปคำถามให้เป็นแบบปรนัย เพื่อจะได้กระจายถามได้หลาย ๆ ข้อ

การใช้ข้อสอบแบบปรนัยวัดผลวิชานี้ต้องการจะวัดว่าผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับวิชานี้ เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง ๆ ได้เพียงใด ดังนั้นในการวัดจึงเน้นพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ความจำ และการนำไปใช้เป็นส่วนใหญ่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การวัดด้านความรู้ความจำ

1. การสื่อสารชนิดใดเสียค่าบริการมากที่สุด

- ก. ธานีติ
- ข. จดหมาย
- ค. โทรเลข
- ง. ไปรษณีย์

2. อักษรย่อของกระทรวงศึกษาธิการคืออะไร

- ก. กท.
- ข. กษ.
- ค. ศธ.
- ง. สร.

การวัดด้านการนำไปใช้

1. วิธีใดที่จะช่วยประกันว่าจดหมายจะไม่สูญหาย

- ก. ลงทะเบียนในจดหมาย
- ข. ส่งทางไปรษณีย์อากาศ
- ค. บอกที่อยู่ของผู้ส่งให้ชัดเจน
- ง. บอกที่อยู่ของผู้รับให้ชัดเจน

2. พ่อส่งเงินให้ลูก จะส่งได้สะดวก และปลอดภัยที่สุดด้วยวิธีใด

- ก. ส่งทางธนาคาร
- ข. ผูกบัตรไปรษณีย์
- ค. ส่งทางพัสดุไปรษณีย์
- ง. ส่งทางจดหมายลงทะเบียน

นอกจากนี้การให้ผู้เรียนตรวจแก้หรือวิจารณ์ตัวอย่างจดหมายที่กำหนดให้ ก็สามารถนำมาสร้างเป็นข้อสอบแบบปรนัยวัดได้ดังตัวอย่าง

คำชี้แจง อ่านจดหมายข้างล่างนี้แล้วใช้ตอบคำถามข้อ 1 และ 2

128 หมู่ 2 ตำบลบ้านแห อำเภอเมือง
จังหวัดอ่างทอง

วันที่ 3 สิงหาคม 2526

.....คุณครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1

เมื่อวานนี้ดิฉันป่วยเป็นไข้หวัด มีอาการปวดศีรษะ และโสมมาก ไม่สามารถมาเรียนได้ตามปกติ จึงขอลาหยุด 1 วัน คือวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2526 เมื่อหายดีแล้วดิฉันจะมาเรียนตามเดิม

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

(อนงค์ สิ้นไทย)

1. ควรเติมข้อความใดลงในช่องที่เว้นไว้

- ก. ถึง
- ข. เรียน
- ค. กราบ
- ง. กราบเรียน

2. จดหมายฉบับนี้ขาดข้อความใดบ้าง

- ก. คำลงท้าย
- ข. บ้านเลขที่
- ค. วัน เดือน ปี
- ง. คำเซ็นรับรอง

4. ประเมินผลโดยการเติมคำหรือข้อความ การให้เติมคำ หรือข้อความนั้น อาจจะเป็นข้อความสั้นหรือยาวแล้วแต่ระดับชั้นของเด็ก ถ้าในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 อาจจะเป็นคำ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้นไป เป็นข้อความในชั้นสูงขึ้นข้อความควรจะยาวกว่าขั้นต้นๆ เช่น

ให้ เรื่อง ให้ข้อความตอนต้น และตอนท้าย แล้วให้เติมข้อความตรงกลาง

ให้เรื่อง ให้ข้อความตอนต้น แล้วให้เติมต่อให้จบเรื่อง

ให้เรื่อง ให้ข้อความตอนท้าย แล้วให้เติมตอนต้นให้ต่อกับตอนท้าย

ตัวอย่าง เติมคำในระดับ ป. 1

ในเวลาเย็นๆฉันมักจะนั่งเล่นที่หน้าบ้าน ข้างๆบ้านของฉันปลูก
ต้นเล็กๆ ไร่รอบๆ มีทั้ง และ ฉันเห็น มาดมเกสรดอกไม้
ฉันชอบ ผีเสื้อ บางครั้งฉันก็อยากเป็น จะได้บินไปเที่ยวชมดอกไม้ที่สวยงาม
และบินไปท่องเที่ยวได้ ตามที่ใจฉัน

ตัวอย่าง เติมข้อความ โดยให้เรื่องและให้ข้อความตอนต้น และตอนท้ายให้เติมตรงกลาง

ลำลือเป็นชื่อของลูกแมวตัวเล็กๆ ตัวหนึ่ง คุณแม่ตั้งชื่อมันว่า “เจ้าลำลือ” เพราะมัน
เกิดมามีขนนุ่มสีขาวสะอาด

เจ้าลำลือสอนลูกของมันให้เล่นหลอกล่อ มันใช้เท้าเหยียดหลอกล่อให้กลิ้งไปกลิ้งมา ลำลือรักลูกมาก มัน
มักจะแอบไปหาหนูจากข้างๆ บ้านที่มันอยู่ แล้วคาบเอามาให้ลูกๆ กิน มันชอบมานอนใกล้ๆ แล้ว
เอาลิ้นเลียขนลูกๆ แต่ละตัวฉันรักเจ้าลำลือมากเจ้าลำลือก็รักฉัน ฉันนั่งอยู่ที่ใดก็ตาม ลักครู่เจ้าลำลือจะเข้า
มาเคล้าแข้งเคล้าขา ฉันชอบลูบขนและแปรงขนให้เจ้าลำลือ

ตัวอย่าง เติมข้อความ โดยให้ชื่อเรื่อง ให้ข้อความตอนต้น แล้วนักเรียนเติมข้อความต่อไปให้ได้ใจความจนจบเรื่อง

ไอศกรีม

ไอศกรีมเป็นอาหารซึ่งเด็กๆ ชอบรับประทาน ไอศกรีมมีทั้งชนิดเหลวและแข็ง ชนิดเหลวในบางครั้งเหลวจนเป็นน้ำดื่มได้เลย บางชนิดเหลวไม่มากจะใส่ในถ้วย หรือใช้ที่ตักลักษณะคล้ายกรรไกร ตักออกมาเป็นก้อนกลมไอศกรีมแบบนี้ใช้ช้อนโลหะหรือช้อนตักรับประทาน ชนิดแข็งมีลักษณะเป็นแท่งแข็ง มีไม้เสียบไว้สำหรับจิ้มรับประทานชนิดแข็งจะมีกระดาษห่อหุ้มอยู่

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่าง เติมข้อความ โดยให้ชื่อเรื่อง ให้ข้อความตอนท้าย เติมข้อความตอนต้นให้ต่อกับตอนท้าย

เด็กมีน้ำใจ

.....

.....

.....

.....

.....

วันหนึ่งขณะที่เด็กทั้งสองเดินในไปโรงเรียน เขาพบหญิงชราผู้หนึ่งมีของพะรุงพะรัง บนไหล่ทั้งสองข้างสะพายย่ามใส่ของ ที่แขนทั้งสองข้างคล้องกระเป๋า ซึ่งมองดูค่อนข้างหนัก และมีมือข้างขวายังถือห่อของอีกหนึ่งห่อ เด็กทั้งสองรีบเดินเข้าไปใกล้หญิงผู้นั้น แล้วเขาพูดขึ้น พร้อมกันว่า “คุณยายครับ ให้ผมช่วยถือเถิดครับ” หญิงชราตอบว่า “ไม่เป็นไรหลานเอ๋ยยายยังไหว หลานมีกระเป๋าถืออยู่แล้ว รีบเดินไปเถิดเพราะเดี๋ยวจะถึงโรงเรียนช้า” เด็กทั้งสองไม่ยอม ตรงเข้าไปช่วยเพราะเขาสงสารยาย

เด็กแต่ละคนช่วยนำกระเป๋าค้างอยู่ที่แขนแต่ละข้างมาช่วยกันถือ ขณะที่เดินไปก็ชวนยายคุยไปตลอดทางจนกระทั่งถึงบ้านยาย บ้านยายอยู่ใกล้กับโรงเรียนของเขาทั้งสอง เมื่อถึงบ้านยายขอบใจเด็กทั้งสองแล้วนำขนมมาแบ่งให้เด็กทั้งสองพร้อมกับให้ศีลให้พร เด็กทั้งสองตั้งใจที่ได้ช่วยหญิงชรา เมื่อมาถึงโรงเรียนในเวลาเช้ามีการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่หน้าห้องเรียน เด็กทั้งสองได้ออกไปเล่าให้ครูและเพื่อนๆ ฟัง เมื่อเขาเล่าจบ เพื่อนๆ และคุณครูปรบมือให้กำลังใจ และคุณครูกล่าวคำยกย่องและชมเชยให้เพื่อนๆ ฟัง ในเวลาเย็นโรงเรียนเลิกคุณครูได้เขียนบัตรเล็กชมเชยในคุณความดีของเด็กทั้งสองที่กระทำในวันนี้ โดยให้เด็กทั้งสองนำไปมอบให้คุณพ่อคุณแม่ด้วย

ในการเติมคำจากตัวอย่างนั้น การให้คะแนนให้ยึดหลักคำที่เขียนนั้นสะกดถูกต้องและมีความหมายสอดคล้องกับข้อความที่กำหนดมา แต่ละคำกำหนดคะแนนตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับครูผู้สอน อาจจะค่าละ 1 คะแนนหรืออาจจะมากกว่า

เติมข้อความ ให้คะแนนโดยดูความหมายของข้อความแต่ละประโยค หรือแต่ละกลุ่มคำว่ามี ความหมายถูกต้อง และสัมพันธ์กับข้อความที่กำหนดมาให้หรือไม่ ถ้าความหมายถูกต้องและสัมพันธ์กันให้คะแนนตามความเหมาะสม คะแนนดังกล่าวครูผู้สอนกำหนดเอง อาจจะประโยคละ 2 คะแนน หรือมากกว่า ซึ่งการตรวจการเขียนรูปแบบเติมข้อความนี้ จะไม่เข้มงวดเรื่องการสะกดมากนัก อาจจะหักคะแนนบ้างเล็กน้อยในกรณีที่สะกดผิด คะแนนเน้นใจความและความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

5. ประเมินว่าผู้เขียนจะมีความสำเร็จเพียงใด สามารถวางหัวข้อที่จะเขียนได้ หรือไม่ การจัดลำดับการเขียนและสร้างความต้องการต่อผู้อ่านเพียงใดในข้อนี้ จะใช้การออกข้อสอบแบบที่กำหนดคำหรือข้อความมาให้ แล้วให้ตั้งชื่อเรื่องและเขียนเรื่องตามชื่อโดยนำคำหรือข้อความที่กำหนดมาให้มาใช้ ในการให้คะแนนจัดอันดับคุณภาพเหมือนการประเมินผลในข้อ 1 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ตัวอย่าง จงนำคำที่กำหนดให้มาเขียนเรื่อง โดยการตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสม ความยาวของเรื่องไม่น้อยกว่า 10 ประโยค (ความมากน้อยของเนื้อเรื่งนั้นกำหนดให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ชั้นสูงจะกำหนดความยาวของเรื่องมากกว่าชั้นต้น) ลูกนกตัวหนอนสีขาวยากเหลือ เมล็ดข้าวโพด ต้นชมพู

.....

.....

ตัวอย่าง จงนำข้อความที่กำหนดให้มาเขียนเรื่อง โดยตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมความยาวของเรื่องไม่น้อยกว่า 10 ประโยค (ความมากน้อยของเนื้อเรื่อนั้นกำหนดให้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน)

เช้าวันหนึ่งในฤดูฝน ขณะที่ฝนกำลังตกฉันเห็นเด็กนักเรียนเดินไปโรงเรียน บางคนในมือถือร่มกันฝน บางคนสวมเสื้อกันฝน ที่บนศีรษะของเขามีหมวกกันฝนทำด้วยพลาสติก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มาตรฐานของเรื่องที่เขียน เรื่องที่เขียนเป็นเรื่องที่น่าคิด เรื่องตื่นเต้น เรื่องขบขัน เรื่องที่เขียนให้ความรู้หรือประโยชน์ ผู้เขียนเองมีความรู้ความสามารถที่เชื่อถือได้หรือไม่ มีตัวละครครบถ้วนหรือไม่ เรื่องบอกสถานที่เริ่มต้น และจบลงอย่างใดมีระเบียบหรือไม่ เรื่องสับสนเพียงใด การประเมินผลในข้อนี้จะต้องใช้กับเด็กในชั้นสูง เช่น เด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นที่ควรจะใช้ได้น่าจะเป็นประถมศึกษาปีที่ 5 ตอนปลายภาคเรียนที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการประเมินผลวิธีนี้จะต้องให้ผู้เขียนกำหนดเรื่องเอง โดยครูกำหนดความยาวของเรื่องและเวลาที่จำกัดให้ เช่นกำหนดความยาวของเรื่อง 1 หน้ากระดาษสมุด โดยเขียนไม่เว้นบรรทัด และเขียนในเวลา 40 นาที หรือน้อยกว่าหรือมากกว่าการให้คะแนนนั้นให้แบบจัดอันดับคุณภาพในข้อ 1 แต่กำหนดแจกแจงหัวข้อต่างกัน หัวข้อที่กำหนด คือ ลักษณะของเรื่อง ความถูกต้องของเนื้อหา การรวบรวมความคิด ความถูกต้องเหมาะสมของตัวละคร ความถูกต้องในการใช้ภาษาลำดับต่อเนื่องของเนื้อเรื่อง

การวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิธีการ ที่ให้เขียนว่าให้เขียนเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะใด แล้วเลือกวิธีการประเมินผลที่ไปด้วยกันได้ดีจึงจะเกิดความยุติธรรมแก่ผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ที่ได้จะมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้เรียนได้รับผลจากการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพย่อมเชื่อได้ว่าผู้เรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ดี เมื่อนำผลการเรียนไป

เทียบกับผู้อื่น และในการวัดและประเมินผลทุกครั้งผู้เรียนจะต้องได้ทราบผล เพื่อจะได้ดูพัฒนาการในการเรียนรู้ของตนเอง แล้วปรับปรุงตัวเองให้พัฒนายิ่งๆ ขึ้นต่อไป ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นมากในการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมือการสอน

เอกสารเกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมนิทาน

ความหมายของนิทาน

กิ่งแก้ว อรรถากร (2534, หน้า 448) กล่าวว่านิทาน คือ เรื่องเล่าทั่วไปไม่ได้ จงใจแสดงประวัติความเป็นมาอะไร จุดใหญ่ต้องการเล่าเพื่อความสนุกสนาน แต่บางครั้งก็สอดแทรกคติเพื่อสอนใจ

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งตรงกับคำว่า “นิทานกถา” ในภาษาบาลี ส่วนคำว่า “นิทาน” ของภาษาบาลี แปลว่า เรื่องเดิม เรื่องที่ผูกขึ้น และเรื่องที่ยำอึง

รัชณี ศรีไพวรรณ (2516, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทาน คือ เรื่องราวที่เล่าสืบกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้น เพื่อความสนุกสนานบันเทิง หรือเพื่อสอนคน ในการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องในนิทานอาจจะเป็นเรื่องเหลือเชื่อ ไม่สมเหตุผล หรือเป็นเรื่องแสดงอิทธิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ทั้งนี้ เพราะนิทาน เป็นสิ่งที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าหรือเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อมุ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่บางครั้งก็สอดแทรกคติเพื่อสอนคนในการดำรงชีวิต

ประเภทของนิทานสำหรับเด็ก

วรณี ศิริสุนทร (2534, หน้า 13-19) ได้แบ่งประเภทของนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 5 ประเภทได้แก่

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk Tales)
2. นิทานสอนคติธรรม (Fables)
3. เทพปกรณัม (Myth)
4. มหาकाพย์ และนิทานวีรบุรุษ (Epic and Hero Tales)
5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่าสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (Animal Stories)

นิทานทั้ง 5 ประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk Tales) เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานจนภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมบ้าง จัดจำเรื่องราวมาเขียนขึ้นบ้าง ไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร มักจะกล่าวอ้างว่าเป็นของเก่าแล้วเอามาเล่าใหม่ นิทานพื้นบ้านแบ่งออกเป็นชนิดใหญ่ ดังนี้

สัตว์พูดได้ (Talking-Beast Tales) มีตัวละครเป็นสัตว์พูดจาโต้ตอบกัน บางครั้งสัตว์ก็พูดจาโต้ตอบกับคนด้วย

1.1 นิทานไม่รู้จักจบ (Cumulative Tales) เป็นนิทานเรื่องธรรมดาพื้นๆ แต่เนื้อเรื่องมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ และซ้ำๆ กัน

1.2 นิทานตลกขบขัน (The Drolls หรือ Humorous Tales) เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นทำนองไร้สาระ หรือโง่เขลา และแปลกประหลาด ชวนให้เห็นเป็นเรื่องตลกขบขัน บางครั้งก็เป็นการใช้ปฏิภาณไหวพริบ

1.3 นิทานอธิบายเหตุ (Pourquoi Stories หรือ Tales That Tell Why) คำว่า “Pourquie” หรือ “Why” แปลว่า “ทำไม” ส่วนใหญ่นิทานพื้นบ้านชนิดนี้มีเนื้อเรื่องที่อธิบาย หรือตอบคำถามของเด็กๆ ว่า “ทำไม.....?” ส่วนใหญ่อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์หรือขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในชาติต่างๆ บางครั้งก็เกี่ยวกับธรรมชาติ

1.4 เทพนิยาย (Fairy Tales) บางครั้งเรียกว่า นิทานเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา (Tales of Magic) ลักษณะของนิทานชนิดนี้ที่เห็นเด่นชัด คือ เรื่องมักยาว ซับซ้อนตัวละครมักมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถบันดาลสิ่งที่ต้องการหรือสิ่งที่ชั่วร้ายได้ หรือมีผู้วิเศษสามารถทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ได้ อย่างที่คนธรรมดาไม่สามารถจะทำได้ เป็นนิทานพื้นบ้านชนิดที่ครองใจเด็กมาเป็นเวลานาน และดูจะเป็นหัวใจของนิทานพื้นบ้านทั่วไปได้ มักจะนิยมขึ้นต้นว่าๆ ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมี” หรือ “ในกาลครั้งหนึ่ง.....” นิทานของกริมม์หลายเรื่องมีลักษณะเป็นเทพนิยาย

2. นิทานสอนคติธรรม (Fables) มีลักษณะเป็นนิทานสั้นๆ ตัวละครทั้งคน และสัตว์มีบทบาทเหมือนคน มีแกนเรื่องแกนเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้นและต้องเป็นบทเรียนที่สอนใจเป็นข้อสรุปที่ชัดเจน นิทานคติธรรมของต่างประเทศที่รู้จักกันดี ได้แก่ นิทานอีสป (Aesop's Fables) ผู้เขียนคือ อีสป (Aesop) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นทาสชาวกรีก มีชีวิตอยู่ระหว่าง 620-560 ปีก่อนคริสตกาล เนื่องจากเขาถูกจำกัดเสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จึงพยายามหาทางออกด้วยการแสดงความคิดเห็น และเสียดสีประชดประชันการเมืองในสมัยนั้นออกมาในรูปของนิทานสอนคติธรรม โดยให้ตัวละครเป็นสัตว์ต่างๆ อีสปเขียนนิทานเหล่านี้ออกมาเป็นภาษากรีก ต่อมาเมื่อผ่านไปแปลเป็นภาษาละติน เมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 1-3 ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนในโรงเรียนของยุโรปสมัยกลาง ต่อจากนั้นได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และภาษาอื่นๆ อีกมากมายหลายภาษา Aesop's Fables เป็นหนังสือเล่มหนึ่งในบรรดาหนังสือรุ่นแรกที่จัดพิมพ์โดยวิลเลียม แคกซ์ตัน(William Caxton) ในอังกฤษเมื่อประมาณปีค.ศ.1484 หนังสืออีสปปกกรณ์ ได้นำมาจัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ศึกษาการพิมพ์ในปี พ.ศ. 2434 นับได้ว่าเป็นหนังสือเด็กที่เก่าแก่ที่สุดเล่มหนึ่งของไทย

3. เทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุม ปราบกฎการณ์ทางธรรมชาติ รูปลักษณะของเทพเจ้าเหมือนมนุษย์ทั่ว ๆ ไป แต่เป็นมนุษย์ที่เป็นอมตะ คือ เป็นผู้ที่ไม่ตาย และมีอำนาจทางเวทมนต์คาถา และอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เทพเจ้าในเทพปกรณัมของกรีก และโรมัน มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น เทพเจ้ากรีกชื่อซีอุส (Zeus) โรมันเรียกว่า จูปีเตอร์ (Jupiter) เทพเจ้ากรีกชื่อ เฮดีส (Hades) โรมันเรียกว่า พลูโต (Pluto) เป็นต้น จะสังเกตได้ว่าชื่อของเทพเจ้าโรมันเป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันแพร่หลายกว่าชื่อของเทพเจ้ากรีก

4. มหากาพย์และนิทานวีรบุรุษ (Epic and Hero Tales) เป็นนิทานที่มีลักษณะคล้ายกับเทพปกรณัมต่างกันแต่ตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญ ฝ่าอุปสรรค และประสบผลสำเร็จในที่สุด สันนิษฐานว่าวีรบุรุษเหล่านี้น่าจะไม่ใช่ว่าเรื่องราวของบุคคลซึ่งมีตัวจริงในประวัติศาสตร์ น่าจะเป็นเรื่องราวที่มีเค้าเงื่อนมาจากพิธีกรรม ส่วนวีรบุรุษบางคนที่มีตัวจริงนั้น เรื่องราวของเขาน่าจะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สนุกสนานน่าสนใจ

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (Animal Stories) นิทานสมัยเก่าที่มีตัวละครเป็นสัตว์ เราจะพบมากในบทกลอนกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้านและนิทานสอนศีลธรรม แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีผู้แต่งนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละครเป็นสัตว์ โดยแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ สัตว์ที่มีภาษาการกระทำอย่างคน สัตว์ ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์แต่พูดได้อย่างคน และสัตว์ที่มีความเป็นอยู่และความนึกคิดตามธรรมชาติของสัตว์ เรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กเล็กที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์หรือที่มีตัวละครเป็นสัตว์ มีทั้งที่แต่งเป็นเรื่องราว ๆ ไป และแต่งออกมาเป็นหนังสือชุด ตัวเอกส่วนใหญ่มีบทบาทค่อนข้างชุกชก แต่เด็ก ๆ ชอบมาก และส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นหนังสือภาพ

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 42) ได้แบ่งประเภทของนิทานโดยสรุปดังนี้

1. แบ่งตามรูปแบบทฤษฎีวิวัฒนาการของนิทาน
2. แบ่งตามระดับชั้น และระดับความสามารถของตัวละคร
3. แบ่งประเภทตามยุคสมัย
4. การแบ่งนิทานตามรูปแบบ
5. การแบ่งนิทานตามชนิดของนิทาน
6. การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์
7. การแบ่งนิทานตามชนิดของการเล่า

ลักษณะนิทานที่เด็กสนใจ

วรรณิ ศิริสุนทร (2534, หน้า 24-30) ได้สรุปลักษณะนิทานที่เด็กสนใจและเหมาะสมแก่เด็กไว้ดังนี้

ระหว่างอายุ 4-6 ปี เด็กจะมีความสนใจตนเองน้อยลง และหันมาสนใจกับสิ่งภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์ขัน รักสนุก ชอบฟังนิทานต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ ชอบคำพูดซ้ำ

ระหว่างอายุ 6-7 ปี เด็กจะสนใจเรื่องเกี่ยวกับนางฟ้า เทวดา เรื่องลึกลับ ธรรมชาติเรื่องที่เกี่ยวกับคน ชอบเรื่องที่เป็นจริง ชอบดูภาพประกอบสวยๆ

ระหว่างอายุ 9 ปี เด็กหญิงยังคงสนใจเรื่องนางฟ้า แต่เด็กชายหันไปสนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง วิทยาศาสตร์ ความคิดคำนึงมากขึ้น

ระหว่างอายุ 10 ปี เด็กสนใจเรื่องเกี่ยวกับประเทศอื่นๆ สนใจเรื่องทางประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ และเรื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษ

ระหว่างอายุ 11 ปี เด็กชอบการผจญภัยลึกลับ สนใจวิทยาศาสตร์มากขึ้น ส่วนเด็กหญิงสนใจเรื่องบ้าน สัตว์เลี้ยง ธรรมชาติ เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ บางคนก็ชอบผจญภัย เหมือนกัน

ระหว่างอายุ 12 ปี เด็กชายชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องที่จบลงอย่างขมวดปมให้คิด ชอบเรื่องผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ ส่วนเด็กหญิงยังสนใจชีวิตในบ้าน และเรื่องสนใจเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้น

นิทานที่เหมาะสมแก่เด็ก

นิทานที่มีเนื้อหาที่ใช้ถ้อยคำต่างๆ ด้วยตนเองได้แก่นิทานต่างๆ ที่มีหลักการสะสมคำอยู่เรื่อย ๆ

1. นิทานเกี่ยวกับสัตว์ สัตว์ที่ฉลาดหรือโง่งจะทำหน้าที่เป็นตัวละครสำคัญแทนคน และได้รับประสบการณ์ที่เป็นปัญหาล้ำคลึงกัน

2. นิทานที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัตว์ หรือนิทานที่อธิบายถึงปรากฏการณ์ บางอย่างว่าเป็นอย่างไร หรือทำไม

3. นิทานที่เป็นบทโคลง มีใจความเป็นแบบบรรยายโวหาร อาจมีเหตุการณ์ของบุคคลต่างๆ ที่นิยมเล่ากันออกมาในรูปบทโคลงมีใจความเป็นแบบบรรยายโวหาร อาจมีเหตุการณ์ของบุคคลต่างๆ ที่นิยมเล่ากันออกมาในรูปของบทโคลง และร้องกันมาแต่ดั้งเดิม

4. ดำนาน นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้านมีลักษณะที่ดำเนินเรื่องอย่างตรงไปตรงมาและรวดเร็ว ตัวละครมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

5. นิทานโกหก เป็นความพยายามของมนุษย์มาเป็นเวลานานนับศตวรรษ เพื่อจะอธิบายความจริงเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อทางปรัชญา และปรากฏการณ์ซึ่งไม่สามารถเข้าใจได้อย่างมีเหตุผล

6. นิทานที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่เล่าให้เด็กฟัง ควรจะมีคำกริยาที่ตอบคำถามว่าใครทำอะไร ได้มากที่สุด

7. มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ก่อให้เกิดความตื่นเต้น เด็กอยากฟังเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ การผูกเรื่องต้องให้แนบเนียน และให้มีเรื่องปลุกย่อยที่จะนำออกนอกทางได้น้อยที่สุด เพราะผู้ฟังไม่มีโอกาสจะทวนตอนอื่นๆ ตันเรื่องเดิมเป็นอย่างไร ควรเลือกนิทานที่จบในตัวของมัน ถ้าจะเลือกเอานิทานชุดที่มี

ตัวละครเอกชุดเดียวกันไปกระทำเรื่องราวต่าง ๆ ก็ควรยกเรื่อง และตอบแทนแต่ละตอนที่จบลงในตัวเองแต่ละครั้งที่เล่า

8. เนื้อเรื่องเป็นแบบพรรณนาโวหาร ซึ่งจะก่อให้เกิดภาพพจน์ เรื่องอย่างนี้มีส่วนช่วยให้นิทานน่าฟัง แต่ต้องคำนึงถึงอายุของผู้ฟังด้วย

9. เรื่องที่แสดงปฏิกิริยาไหวพริบของตัวละคร มีการสนทนาโต้ตอบซึ่งแสดง ให้เห็นถึงสติปัญญาเฉียบแหลม

10. เรื่องที่แสดงถึงความรู้สึกสะท้อนใจไม่ว่าจะเป็นความสะท้อนใจในเรื่องความรัก ความเกลียด หรือความโกรธ ซึ่งผู้แต่งนิทานเขียนไว้ทำให้นิทานน่าฟังยิ่งขึ้น เด็กไม่ชอบเรื่องที่จืด ๆ ไม่มีอะไร นิทานที่เล่าควรมีตอนที่น่าตื่นเต้น เศร้าโศกสลดแทรกลงไปด้วย

11. เรื่องไม่ควรเลือกเรื่องที่ย่าให้ยากเกินไป เด็กจะขวัญเสียหวาดกลัวอาจเป็นเรื่องในแนวที่คนพบผี โดยที่ไม่รู้สึกอะไร และพูดจาโต้ตอบกันได้

12. เรื่องที่เกี่ยวกับสัตว์เล็ก ๆ ที่ใช้ไหวพริบ ความสามารถ ชนสัตว์ที่ใหญ่กว่าที่เกร หรือช่วยป้องกันตัวเองให้พ้นอันตรายให้อยู่รอดปลอดภัย โดยอาศัยเล่ห์กล ปฏิกิริยา ความสามารถ และความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างเพื่อน ๆ

13. เรื่องซ้ำชั้น มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความน่ารักของสัตว์ ความโง่ของคน ความโลภของคน การใช้กิจกรรมนิทานในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

บันลือ พฤษะวัน (2535, หน้า 59-66) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมนิทานในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. จากการอ่านนิทานแล้วตอบคำถามตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง
2. จากการหลอมรวมคำตอบที่ถูกต้องตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องจะได้เรื่องย่อหรือย่อเรื่อง
3. ตั้งคำถามจากเรื่องย่อตามลำดับเรื่อง จะได้เค้าโครงเรื่องที่เป็นปัญหาหรือคำถาม
4. จากปมปัญหาของเรื่องจากโครงเรื่องจะได้ลักษณะและประเภทของปัญหาที่สัมพันธ์กับคำสุภาษิต คำพังเพย ที่ใช้สอนผู้อ่าน (นิทานสุภาษิต นิทานอีสป)
5. จากแนวการคลี่คลายปัญหา (Solution) จะได้วิธีการคลี่คลายปัญหาจากสาเหตุแห่งปัญหานั้น
6. ส่งเสริมการแต่งนิทานโดยกำหนดปมปัญหา หรือพฤติกรรมที่แก้ปัญหามาจากตัวละคร
7. ส่งเสริมการแต่งความ หรือนิทานเองตามความสนใจ

แนวการฝึกจาก 7 ขั้นตอนนี้จะเป็แนวในการกำหนดขั้นตอน และได้วิธีการคิดค้นหารูปแบบในการเขียนได้ดี เพราะได้วิธีการในการถอดโครงเรื่อง ความเข้าใจในปมปัญหาของเรื่อง การกำหนดตัวละครที่ก่อและแก้ปัญหา และสรุปปัญหาจบเรื่องที่ให้ข้อคิด หรือแบบอย่างแนวการสอนผู้อ่านได้ดีดังนี้

ฝึกอ่านเพื่อหาคำตอบหรือถอดโครงเรื่อง

โดยใช้เรื่องจากนิทานอีสป เรื่อง นกอินทรีเจ้าเล่ห์ ความมีอยู่ว่า

- 1) “นกอินทรีกับสุนัขจิ้งจอกอยู่ใกล้ชิดกันมาเป็นเวลานาน และสัญญากันว่าจะเป็นมิตรที่ดีต่อกัน”
- 2) นกอินทรีทำรังอยู่บนยอดต้นไม้ ส่วนสุนัขจิ้งจอกทำรังอยู่ที่โคนต้นไม้ ซึ่งเป็นโพรงเล็ก ๆ อีกต้นหนึ่ง
- 3) วันหนึ่งสุนัขจิ้งจอกออกไปหากินนกอินทรีก็บินลงไปเฉี่ยวเอาลูกสุนัขจิ้งจอกตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่งขึ้นไปไว้บนรังของมัน เพื่อจะเก็บไว้เป็นอาหารของลูก ๆ มันคิดว่าที่อยู่ของมันสูง สุนัขจิ้งจอกคงจะไม่มีปัญญานินปายขึ้นมามาเอาลูกของมันคืนไปได้ และไม่มีทางทำอะไรมันได้แน่
- 4) เมื่อสุนัขจิ้งจอกกลับมาถึงที่อยู่ของมัน และรู้ว่าลูกมันหายไปตัวหนึ่งมันก็รู้ทันทีว่าไม่มีสัตว์ร้ายตัวไหนเอาไป นอกจากนกอินทรี มันจึงขอร้องให้นกอินทรีส่งลูกของมันมาโดยดี แต่นกอินทรีเจ้าเล่ห์ปากแข็ง เพราะมันคิดว่าสุนัขจิ้งจอกไม่มีทางที่จะทำอะไรมันได้
- 5) สุนัขจิ้งจอกเห็นว่าขอร้องดี ๆ ไม่มีผลมันจึงไปคาบเอาคบไฟมาจากที่บูชาแล้ว จ่อไฟจุดที่โคนต้นไม้ให้ลุกเป็นไฟ และมีควันขึ้นทันที นกอินทรีเห็นว่าไฟจะเป็นอันตรายแก่ลูก ๆ ของมันได้ มันจึงยอมคืนลูกสุนัขจิ้งจอกให้แต่โดยดี
- 6) นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า “อันธพาลที่ขอบระรานผู้อื่นนั้นจะต้องมีวันถูกตอบแทนผลชั่วให้สักวันหนึ่ง”

ครูอาจแบ่งตอนสำคัญ ๆ ที่จะถามได้ประมาณ 6-8 ข้อ รวมถึงบทสรุปเพื่อให้ เด็กผู้เรียนอ่านแล้วหาคำตอบ

ลักษณะคำถามควรเป็นดังนี้

1. นกอินทรีกับสุนัขจิ้งจอกเป็นอะไรกัน เพราะเหตุใด (นกอินทรีกับสุนัขจิ้งจอกเป็นมิตร เพราะอยู่ร่วมกันนาน)
2. ที่อยู่ของสัตว์ทั้งสองเป็นอย่างไร (นกอินทรีอยู่บนยอดไม้ สุนัขจิ้งจอกอยู่ที่โพรงที่โคนต้นไม้ใกล้ ๆ กัน)
3. นกอินทรีทำอะไร และอะไรเป็นเหตุ (นกอินทรีเอาลูกสุนัขจิ้งจอกไปเพื่อไว้ให้ลูกกิน เพราะมันคิดว่ามันอยู่สูงสุนัขจิ้งจอกทำอะไรมันไม่ได้)

4. สุนัขจิ้งจอกรู้แล้วทำอะไร (สุนัขจิ้งจอกขอลูกคืน แต่นกอินทรีไม่ยอมคืน)
5. สุนัขจิ้งจอกแก้ปัญหอย่างไร (สุนัขจิ้งจอกเอาคบไฟเผาโคนต้นไม้ นกอินทรีจึงยอมคืน)
6. นิทานเรื่องนี้สอนเราว่าอย่างไร (อันธพาลย่อมมีผู้ปราบ)

7. การตรวจสอบคำตอบควรกระทำโครงการอ่านออกเสียง เพื่อให้เด็กทุกคนได้ติดตามอ่าน โดยการอ่านในใจตาม เพื่อตรวจสอบ และรู้แหล่งคำตอบได้ถูกต้องไปพร้อม ๆ กันไปด้วย

ในการฝึกถอดโครงเรื่องครั้งต่อ ๆ ไป ควรกำหนดนิทานแล้วแบ่งกลุ่มให้อ่าน ตั้งคำถามตามลำดับเหตุการณ์ของทั้งเรื่อง (เรื่องใหม่) แลกเปลี่ยนคำถามระหว่างกลุ่ม และตรวจสอบการอ่านออกเสียง ของนักเรียนเองทุกครั้ง จนกระทั่งฝึกถอดโครงเรื่องด้วยตนเองได้เป็นรายบุคคล

2. การหลอมรวมคำตอบที่ถูกต้องตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องจะได้เรื่องย่อ

การตรวจสอบว่าการตั้งคำถามของตนเป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องหรือไม่ก็กระทำ ได้โดยการหลอมรวมคำตอบที่ถูกต้องนั้นเข้าด้วยกันจะได้ดังนี้

“นกอินทรีกับสุนัขจิ้งจอกเป็นมิตรกัน นกอินทรีอยู่บนยอดไม้ส่วนสุนัขจิ้งจอกอยู่ที่โพรงที่โคนต้นไม้ใกล้กัน นกอินทรีเฝ้าลูกสุนัขจิ้งจอกไปไว้เพื่อให้ลูกกินเพราะมันคิดว่ามันอยู่สูง สุนัขจิ้งจอกทำอะไรมันไม่ได้ สุนัขจิ้งจอกขอลูกคืนนกอินทรีไม่ยอมคืน สุนัขจิ้งจอกจึงเอาคบไฟเผาโคนต้นไม้ นกอินทรีจึงยอมคืน” สรุปความในนิทานอันธพาลย่อมมีผู้ปราบ

ในการหลอมรวมคำตอบตามตัวอย่าง ครูควรแนะนำให้เด็กแต่งเติมข้อความให้เกิดความต่อเนื่องสัมพันธ์กันดี แล้วนำผลการหลอมรวมนั้นมาอ่านให้เพื่อนฟัง เพื่ออ่านเสนอแนะอภิปรายว่า ควรแต่งเติมอย่างไรอีกหรือไม่ ครูไม่ควรแสดงความเห็น ควรปล่อยโอกาสให้เด็ก ผู้เรียนคิดกันเองจึงจะบังเกิดผล เมื่อตรวจสอบผลการหลอมรวมเรื่องเป็นเรื่องย่อได้ความสั้น ๆ แล้วควร

- ส่งเสริมการแสดงประกอบเรื่องให้เพื่อนร่วมชั้นชม แล้วสรุปว่าได้ความดีหรือไม่
- สรุปความเรื่องที่แสดงตรงกับหัวข้อเรื่องนกอินทรีเจ้าเล่ห์หรือไม่
- อภิปรายแล้วยกตัวอย่างตามความหมายของคำว่าเจ้าเล่ห์หรืออันธพาลให้ได้ความ

แจ่มกระจ่าง เช่น ชีโก้ง ไม่เชื่อต่อมิตร เห็นแก่ตัว ฉวยโอกาส เป็นต้น

3. ฝึกให้ตั้งคำถามจากเรื่องย่ออีกครั้งหนึ่งจะได้โครงเรื่อง

การฝึกให้ตั้งคำถามตามลำดับโครงเรื่อง โดยไม่ดูคำถามที่ตั้งเพื่อถอดโครงเรื่อง จะเป็น การทบทวนลักษณะคำถามว่าตรงกันดีหรือไม่

- เมื่อได้คำถามหรือลักษณะคำถามตรงหรือใกล้เคียงกัน ก็จะได้โครงเรื่อง
- ฝึกตอบค

มาหลอมรวมกันก็จะได้เรื่องย่อ

- ยกคำถามนั้นเป็นโครงเรื่องได้
- ใครกับใครเป็นอะไรกัน

- 3.1 สถานที่อยู่ก่อให้เกิดอะไร
- 3.2 ปมปัญหาเกิดขึ้นอย่างไร
- 3.3 คลี่คลายโดยแก้ปัญหาได้อย่างไร
- 3.4 สรุปเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

4. จากใจความหรือปมปัญหาของนิทานสอนผู้อ่านว่าอย่างไร

การดำเนินการสอนในขั้นนี้ เป็นขั้นวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผลซึ่งจะสอดคล้องกับลักษณะแห่งปมปัญหา ข้อสรุปเรื่องของนิทานหรือคำสอน

- 4.1 ใครเป็นเหตุที่ก่อเรื่อง
- 4.2 อะไรเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา
- 4.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นสรุปได้ตรงกับคำสรุป หรือชื่อเรื่องหรือไม่อย่างไร
- 4.4 สรุปแล้วสัตว์อะไรที่เป็นสัตว์เจ้าเล่ห์เหมือนนกอินทรี เหลวไหลเหมือนเด็กเลี้ยงแกะ

โดยมากผู้แต่งนิทานมักจะอ่านนิสัยของสัตว์ต่าง ๆ ได้ดี เช่น ลา โง่ เต่า รุ่ม ร่าม เป็นต้น

4.5 เมื่อเรียนอ่าน หรือเรียนฟังจากนิทานแล้ว

- สรุป ประเมิน เปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละคร
- เลือกแบบอย่างจากตัวละครที่ดี ที่ชอบ
- สรุปปมปัญหา เปรียบเทียบคำคม คำพังเพย คำสุภาษิตได้

ความสำคัญของขั้นที่ 4 นี้ปมปัญหา พฤติกรรมของตัวละคร เปรียบเทียบคำพังเพยและในทำนองเดียวกันก็ควรฝึกให้คิดย้อนกลับได้

คำพังเพย คำสุภาษิต พฤติกรรมของตัวละคร สร้างปมปัญหาสรุปได้ว่าการตั้งชื่อเรื่อง การสรุปเป็นคำพังเพย หรือคำสุภาษิตนั้นได้จากพฤติกรรมของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละครจึงเป็นที่มาของปมปัญหา แล้วนำไปสู่การคลี่คลายปมปัญหา

4.6 ควรฝึกตีความ แปลความจากคำพังเพย คำสุภาษิตในเชิงความหมาย โดยยกตัวอย่างให้เห็นจากพฤติกรรมที่เคยประสบมา เช่น

วัวหายล้อมคอก หมายถึง หาทางป้องกันเมื่อเหตุร้ายผ่านไปแล้ว

(ยกพฤติกรรมตัวอย่างเอง)

โลภมากลาภหาย หมายถึง ระวังที่จะได้ส่วนน้อยหันไปคว้าส่วนใหญ่ แล้วไม่ได้

(ทั้งสองอย่าง)

(ยกตัวอย่างประกอบ)

เขียนเสือให้วัวกลัว หมายถึง ทำวางอำนาจให้ผู้อื่นกลัว ทั้งที่ตนไม่มีอำนาจ

(ยกตัวอย่างประกอบ)

การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสอ่านนิทาน หนังสือสำหรับเด็กจะช่วยให้เด็กสามารถทำความเข้าใจในลักษณะแห่งปมปัญหา ตีความ แปลความ และทำความเข้าใจในคำถาม คำสาธิตได้ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางที่ครูจะนำประโยชน์จากการอ่านของเด็กมาใช้ได้ดี เพื่อเป็นแนวฝึกฝนโดยทั่วไปนั้น ก็คือ

- การส่งเสริมในนักเรียนเล่าเรื่องที่อ่าน เล่านิทานที่ฟังหรืออ่าน
- อภิปรายถึงพฤติกรรมของตัวละคร ที่สัมพันธ์กับปมปัญหา
- สรุปเป็นคำตอบ คำสาธิต หรือพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่าง แบบอย่างจากนิทาน

5. แนวทางการคลี่คลายปัญหา (Solution) เป็นการบ่งบอกพฤติกรรมของตัวละครเอกจากการฟัง การอ่านนิทาน หรือตัวอย่างนิทานเรื่อง นักอินทรีเจ้าเล่ห์

- อะไรคือปมปัญหา
- ใครแก้ปัญหาและแก้ได้อย่างไร
- ตัวละครผู้แก้ปัญหานั้น มีพฤติกรรมอย่างไร
- พฤติกรรมของตัวละครใด สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับปมปัญหา
- เมื่อแก้ปัญหาได้แล้ว ผลเป็นอย่างไร (สุขใจ ดีใจ สมหวัง....)

หลังจากอภิปรายที่ได้วิธีการในการแก้ปัญหของตัวละครแต่ละเรื่องแล้วควร

5.1 ให้เด็กวาดภาพพฤติกรรมในการแก้ปัญหา แล้วเขียนอธิบายภาพพร้อมบอก

ชื่อเรื่อง

5.2 นำภาพ คำอธิบายและชื่อเรื่องนั้น ๆ มาจัดป้ายประกาศ หรือป้ายกระดานดำ

หรือป้ายภาษาไทย

5.3 นำคำถามตามโครงเรื่อง โดยครูเขียนเป็นแนวไว้บนกระดานดำ ตามข้อ 3.1-3.5

5.4 ฝึกให้นักเรียนเล่าเรื่อง ช่วยกันเล่าเรื่อง พอให้ได้แนวอาจให้เล่าเป็นกลุ่ม

5.5 เล่นเกม เล่านิทานต่อกันเป็นกลุ่ม ๆ จากภาพหัวเรื่องและพฤติกรรมการแก้ปัญหานั้น

ลักษณะกิจกรรมการเล่นเล่านิทานเป็นกลุ่มนี้บ่อยครั้ง เด็กก็จะได้แนวการสร้างเรื่องราวเป็นนิทานอันมีปัญหตามที่กำหนดได้บ้าง และได้แนวการแตงนิทาน

6. ส่งเสริมการแตงนิทาน โดยกำหนดปมปัญหา และ/หรือพฤติกรรมการแก้ปัญหของตัวละคร เนื่องจากเด็กเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการถอดโครงเรื่องของนิทาน โดยกำหนดคำถามตามเหตุการณ์สำคัญของเรื่องได้และจากแนวคิดในการได้โครงเรื่องทั่วไปของลักษณะนิทานนี้ หากเด็กจะได้รับเครื่องช่วยบ้างก็สามารถเขียนหรือแตงนิทาน ซึ่งกำหนดปมปัญหาและพฤติกรรมในการแก้ปัญหของตัวละคร หรืออย่างใดอย่างหนึ่งได้

6.1 สร้างรูปประโยค และกำหนดแนวของเรื่อง โดยให้เติมคำ

สมมติว่าครูกำหนดปมปัญหาว่า หนูช่วยราชสีห์ได้ก็อาจกำหนดรูปประโยคแล้วให้นักเรียนเติมคำ

ครั้งหนึ่ง.....ตัวหนึ่ง ไต.....ตัว.....ซึ่งกำลัง.....อยู่ ราชสีห์.....ตะครุบ.....ไว้ได้ด้วย
ความโกรธ.....จึงอ้อนวอนขอชีวิตและว่าเบื้องหน้า.....ตอบแทนคุณ

ต่อมา.....ไปติด.....ของ.....ดินรน.....ก็ไม่.....หนูเห็น.....จึงช่วย.....สายป่วง
ที่.....ตัวราชสีห์.....ราชสีห์.....รอดและกล่าว.....หนู

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า “การพึ่งพาอาศัยกันนี้ ไม่ว่าตัว.....หรือ.....ก็อาจช่วย.....
กันและ.....ได้เมื่อยาม.....

การฝึกเติมคำในประโยค โดยกำหนดปมปัญหาและพฤติกรรมในการแก้ปัญหาของตัวละคร ควรฝึกหลายครั้ง โดยกำหนดปมปัญหาและพฤติกรรมในการแก้ปัญหาต่างๆ กัน จนเห็นว่าเด็กสามารถเติมคำในรูปประโยคได้ดี จึงให้เด็กวางโครงเรื่อง เริ่มเรื่องราวเอง

การเติมคำในรูปประโยคที่แต่งเรื่องเป็นนิทานนี้เห็นจำเป็นต้องฝึกการอ่านโดยวิธีเดารูปประโยคมาก่อน จึงจะสามารถใช้หรือหาคำมาเติมในประโยคได้ถูกต้อง และการฝึกแต่งนิทานโดยเติมคำนี้ ก็ได้ประโยชน์ทั้งสองอย่าง คือ การเดารูปประโยค และพัฒนาคำศัพท์ การใช้ภาษาที่สอดคล้องกับปมปัญหาไปพร้อมๆ กันด้วย

6.2 ควรส่งเสริมให้แต่งนิทาน โดยใช้ปมปัญหาและพฤติกรรมในการแก้ปัญหาของตัวละครให้ได้เองจากเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อถอดโครงเรื่อง แล้วได้โครงเรื่องจากลักษณะคำถามนั้น

เด็กผู้แต่งนิทาน หรือเรื่องราวย่อมาเข้าใจลักษณะของปมปัญหาและพฤติกรรมของตัวละครที่กระจัดกระจาย ใช้วิธีตอบคำถามตามโครงเรื่อง เขียนหรือแต่งนิทานให้ได้เอง

สมมติเรื่องหนูหนีกับดักได้ โดยให้เด็กผู้แต่งตอบคำถามตามโครงเรื่อง แล้วเขียนตามที่ตอบ

- ใคร (หนูตัวหนึ่ง)
- ทำอะไร (เคยเห็นเพื่อนของมันถูกกับดัก เพราะตะกละกินเหยื่อ)
- ทำอย่างไรมันจึงจะกินเหยื่อได้โดยปลอดภัย (มันไม่ผลิผลาม มันจะใช้ปากดันเครื่องดักไปจนเครื่องดักลั่นไกแล้ว)

- ผล (หนูก็กินเหยื่อได้โดยปลอดภัย)
- สรุป (อย่าเห็นแต่จะกิน จะต้องพิจารณาให้ดี กินแล้วปลอดภัยด้วย) แล้วเรียบเรียงคำตอบที่เขียนไว้ โดยแต่งเติมความให้เชื่อมต่อสัมพันธ์กันเป็นอันดี นำมาอ่านสู่เพื่อนฟังเพื่อรับคำแนะนำเพิ่มเติม

- ครูช่วยวางแผนในการจัดป้ายมุมภาษาไทยไว้เป็นตัวอย่าง
- ครูฝึกแต่งนิทานที่กำหนดปมปัญหา โดยวิธีตอบคำถามจากโครงเรื่องอื่น ๆ เช่น ลูกหมาจอมตื้อ ไพรินผู้มีวาจาดี ลูกหมีผจญภัย หรืออื่น ๆ
- นำผลที่เด็กแต่งนิทานมาจัดแสดง โดยส่งเสริมให้แก้ไข ปรับปรุงผลงานของตนเอง
- รวบรวมผลงานการแต่งนิทานเป็นเล่ม ทำสารบัญแล้วจัดไว้ที่มุมอ่าน ให้เด็กได้อ่านโดยอิสระ

6.3 ควรส่งเสริมให้เด็กทำความเข้าใจคำคม คำสุภาษิต หรือคำพังเพย แล้วสร้างหรือกำหนดปมปัญหาเอง และแต่งนิทานประกอบคำคม คำสุภาษิตเหล่านั้น

ครูนำคำคม คำสุภาษิต หรือคำพังเพยมาให้นักเรียนช่วยกันตีความ แปลความทำความเข้าใจ เช่น โลกมากลางหอย ความประมาทเป็นหนทางไปสู่ความตาย ความพยายามเป็นทางแห่งความสำเร็จ กว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้ ไก่เห็นตีนงู ฯลฯ

- เมื่อตีความ แปลความจนเข้าใจคำคมดีถูกต้องแล้ว ให้ลองยกตัวอย่างประกอบ เช่น โลกมากลางหอย ใช้เรือเล็กชนของจนเพียบแล้ว.....เล่ม ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย (เด็กขี่จักรยานยนต์ด้วยความคะนองแล้วชน.....) และอื่น ๆ
- ให้นักเรียนกำหนดตัวละคร และแนวการดำเนินเรื่องเอง
- ดำเนินการตอบคำถามจากโครงเรื่องเอง
- เรียบเรียงเป็นนิทานให้ได้ความต่อเนื่อง
- บทสรุปที่ใช้คำคม คำพังเพยนั้น ๆ
- ตั้งชื่อเรื่องของนิทานตามความเข้าใจของตน

การฝึกตีความ ทำความเข้าใจในคำคม คำสุภาษิต ย่อมมีความจำเป็นสำหรับ การแต่งเรื่องราวหรือนิทาน เพราะโดยปกติแล้ว นิทานจะเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญในการใช้สอนจริยธรรมสำหรับเยาวชน หรือหนังสือนิทานสำหรับเด็กที่เราพยายามส่งเสริมให้เด็กอ่านเอง ก็โดยมุ่งให้เด็กได้เรียนรู้และสอนตนเองเป็นส่วนสำคัญ นอกเหนือจากความเพลิดเพลิน

ธรรมชาติของเด็กหรือมนุษย์เรา เมื่ออ่านนิทานหรือเรื่องราว โดยเฉพาะเด็กนั้นจะนึกเปรียบเทียบตนเองเป็นตัวละครเสมอๆ หากเด็กแต่งเองได้ ย่อมจะช่วยให้เด็กด้วยกัน อ่านแล้วชอบมากกว่าเรื่องที่ผู้ใหญ่เขียน เรื่องที่เด็กวัยหรือชั้นเดียวกันเขียน เด็กย่อมชอบมากกว่าเรื่องที่ผู้ใหญ่เขียนในเรื่องเดียวกัน น่าจะเป็นแนวคิดว่า ควรกำหนดเรื่อง โครงเรื่อง ภาษาที่ใช้ในการแต่งหนังสือเด็ก แบบเรียน และวัสดุการอ่านอื่นๆ ควรจะต้องได้แนวคิดจากเด็กในวัยเดียวกัน

แนวการฝึก และส่งเสริมการแต่งความ หรือเรียงความที่เสนอแนะเป็นขั้นตอนโดยลำดับเข้าไว้ นี้ ย่อมเป็นแนวการฝึกที่ค่อนข้างจะช้า หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของครู เพราะเราถือว่าเด็ก ๆ ตั้งแต่ชั้น ป. 2 ปลายปีขึ้นไปนั้นควรลดการสอนคัดไทย มาใช้หัดเกมบรรจงได้ดี และหากจะใช้เวลาเพื่อการคัดไทยดังกล่าวมาใช้ในการสอนแต่งความก็น่าจะเกิดประโยชน์แก่เด็กวัยประถมศึกษาเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะเราเชื่อว่าผู้รู้หนังสือหมายถึงผู้ที่สามารถแปลงความคิดออกมาเป็นตัวอักษรได้นั่นคือ สามารถใช้การเขียนเพื่อสื่อความคิด ความต้องการของตนได้ดั่งนั่นเอง

7. ส่งเสริมการแต่งความ แต่งนิทานเองตามความสนใจ

แนวการฝึกฝนการเขียนที่ได้เสนอแนะมาตามลำดับที่กล่าวมาแต่ต้นย่อมคงจะช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กผู้เรียนได้ดีพอสมควร ที่จำเป็นต้องกล่าว คือ กลไกในการฝึกเขียนทั้งหลายที่เด็กผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการฝึกเขียนอย่างคร่าว ๆ ไว้ดังนี้

7.1 การฝึกเขียนไทยที่จะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการสะกดคำที่เขียนไม่ได้ คงจะหมดไปเพราะได้ฝึกเขียนไทยแบบเสียงพาไป ช่วยครูสะกดคำขณะที่ครูเขียนแผนภูมิประสบการณ์ และเขียนแบบบันทึกจากแถบประโยค ซึ่งจะให้ผลทั้งอ่านเร็ว เขียนเร็ว จำรูปคำและรูปแบบของประโยคในการสื่อความหมายได้อีกด้วย

7.2 การฝึกสร้างแผนภูมิประสบการณ์ทั้ง 3 รูปแบบที่วางแนว และให้วิธีการฝึกสร้างแผนภูมิประสบการณ์ไว้ ย่อมช่วยพัฒนาการพูดเพื่อสื่อความคิด ให้เป็นการเขียนเพื่อสื่อความคิดได้ ตีรวมทั้งการพัฒนาคำศัพท์ต่าง ๆ จากพื้นฐานประสบการณ์ของเด็กย่อมช่วยให้ในการเขียนได้มากพอ ซึ่งเด็กเองก็ได้รับการส่งเสริมและฝึกในการเรียบเรียงคำเข้ารูปประโยคที่จะใช้ไปพร้อม ๆ กัน ด้วยการสร้างแผนภูมิประสบการณ์ จึงเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญที่สุดแบบหนึ่ง ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาในการสื่อสารได้ดี

7.3 การฝึกเขียนได้ประสบการณ์ เหตุการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการของคน ย่อมช่วยเสริมทั้งการฝึก และใช้กระบวนการคิดในการสื่อสาร โดยการเขียนในรูปแบบหลากหลายได้ดีและมั่นใจยิ่งขึ้น

7.4 ในบทนี้เป็นการฝึกเขียนเป็นเรื่องราวและนิทาน ซึ่งได้วางแนวหรือกระบวนการฝึกไว้มากพอ นับตั้งแต่การฝึกถอดโครงเรื่อง ฝึกเขียนตามโครงเรื่องที่ได้จากการตอบคำถามตามโครงเรื่อง โดยการเติมคำในประโยค โดยการใช้ประโยคเขียนเล่าเรื่องไปสู่การสร้างปมปัญหาและพฤติกรรมการแก้ปัญหา (คลี่คลายปมปัญหา) ตลอดจนฝึกการทำความเข้าใจ คำคม คำสุภาษิต คำพังเพย เพื่อสร้างปมปัญหาให้สามารถที่จะแต่งนิทานที่ประกอบคำคม คำสุภาษิต คำพังเพย ดังกล่าวไว้แล้ว

แนวทางในการฝึกเพิ่มเติมเพื่อการแต่งนิทาน

1.ให้อ่านนิทานเรื่องใดๆ ก็ได้ แล้วดัดแปลงเรื่องราว เหตุการณ์ ปมปัญหา แนวการคลี่คลายปัญหาของตนเอง เช่น เรื่องเทพารักษ์กับคนตัดฟัน จากนิทานอีสปนั้น หากชายคนตัดฟันบอกกับเทพารักษ์ว่า ขวานทองเป็นของตน เทพารักษ์จะแก้ไขปัญหายังไง หรือชายตัดฟันได้รับขวานทองแต่บอกว่า ขวานเงินเป็นของตน เทพารักษ์จะอย่างไร.....

ลักษณะของนิทานที่อ่าน เด็กอ่านแล้วแปลงเรื่อง เปลี่ยนปมปัญหาหรือแนวการแก้ปัญหาจะช่วยให้เด็กได้ใช้เหตุผลและความคิดริเริ่มของตนเองให้เห็นว่าเด็กหรือตนเองก็มีอิสระในการคิดที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเรื่องราวได้เองอย่างสมเหตุสมผลของตน และเด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เป็นทางนำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทั้งปวง

2. ให้เด็กฟังนิทานเรื่องใดก็ตาม ไม่ควรเล่าให้จบ เมื่อเล่าถึงปมปัญหา (Climax) แล้วให้เด็กต่อเติมเองจนจบ เช่น เรื่องเต่าแข่งชันกับกระต่าย เมื่อไปหาสุนัขจิ้งจอกเป็นกรรมการ แต่สุนัขจิ้งจอกไม่รับเป็นกรรมการ เผอิญได้ลูกหมี่ซี่เข้ามาเป็นกรรมการ เรื่องราวจะเป็นอย่างไร ให้เด็กแต่งเติมให้จบเอง

3. ฝึกให้นักเรียน หรือผู้เรียน แต่งนิทานหรือเรื่องราวตลกขบขันที่เด็กชอบ แล้วให้บอกไว้ด้วยว่า ได้จากประสบการณ์ การดัดแปลงประสบการณ์ของตนเองหรือริเริ่มเอง หากจะเขียนภาพประกอบด้วยยิ่งดี ควรนำผลงานดังกล่าวมาจัดแสดงไว้เป็นตัวอย่างเพื่อให้เด็กผู้เรียน ผู้ริเริ่มเกิดความภูมิใจในผลงานของตนและผู้อื่นอ่านก็จะได้อรรถในการแต่งความ

4. ให้แต่งนิทานโดยอิสระ เพื่อมุ่งจะสอนตนเองหรือสอนผู้อื่นโดยให้เด็กกำหนดปมปัญหา คำพังเพย คำสุภาษิตเป็นหัวเรื่อง แล้วเขียนตามโครงเรื่องที่เคยฝึกแล้วเขียนภาพประกอบ (หากทำได้) การจัดแสดงผลงานแต่ละครั้งที่จัดไว้ ควรรวบรวมทำเป็นรูปเล่ม โดยทำปกแล้วใช้ชื่อตามผลงานนิทานที่กำหนดปมปัญหา แต่งนิทานโดยเติมคำ เรื่องตลก ขำขัน และอื่นๆ ไว้ที่มุมอ่านประจำห้องเรียนหรือมุมนิทานแล้วแต่กรณี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจิตรา ธนะคำ (2537) ได้สร้างแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และใช้แผนการสอนปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความจากเรื่องและจากภาพของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ใช้แผนการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

กิ่งดาว พุทธิพันธ์ (2533) ได้สร้างกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน
ชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมฝึกทักษะการเขียน
สร้างสรรค์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 นักเรียนที่พัฒนาการ
ทางด้านการเขียนคำตอบแบบสร้างสรรค์มากกว่าการเขียนแบบบรรยายภาพ และพบว่านักเรียนมี
ความสามารถในการแต่งประโยคสูงขึ้น

ชนันท์ สุวรรณรัตน์ (2531) ได้ศึกษาความสามารถในการผูกเชื่อมโยงความคิดให้ต่อเนื่อง
กันไป ในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์เพื่อเขียนเรียงความตามแบบมองไม่เห็น ผลการวิจัยพบว่า
การเขียนเรียงความแบบมองไม่เห็นเป็นการเขียนเรียงความที่นักเรียนชอบ และให้ประโยชน์ในการ
ส่งเสริมความสามารถในการผูกเชื่อมโยงความคิด สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้จริง

นิจ จันทร่มล (2535) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีคะแนน
เฉลี่ยการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังสอนสูงกว่าคะแนนรวมเฉลี่ย